JAVA-BODE.

NIEUWS-, HANDELS- EN ADVERTENTIE-BLAD VOOR NEDERLANDSCH-INDIE.

A°. 1859. **Zaturdag, 8 Januarij.** **N°. 3.**

HOOFD-BUREAU: Te **Batavia** bij H. M. VAN DORP; te **Samarang** bij DE GROOT, KOLFF & Co. en G. C. T. VAN DORP; te **Soerabaija** bij E. FUHRI & Co., te **Pasaroean** bij WEIJERMANS & Co., te **Cheribon** bij BLOK & RUZETTE en voor **Nederland** bij J. NOORDENDORP, Pijpenmarkt te ***Amsterdam.***

Prijs per half jaar voor *Batavia*	f	12,50.
„ „ „ „ „ *Java*	„	15,—.
„ „ „ „ „ *Buitenbezittingen*	„	17,50.
„ „ „ „ „ *Nederland*	„	22,50.

De betaling geschiedt vooruit. — Brieven ***franco.***

De JAVA-BODE verschijnt op Woensdag en Zaturdag van elke week, voor posttijd.

De prijs der **Advertentiën** is **50** cents voor de Vijf woorden
Bij eerste of meerdere herhaling **25** „ „ „ „ „
Behalve het Zegel voor den Lande.

Bij deze Courant behooren twee BIJVOEGSELS.

☞ Bij het ter perse leggen van dit nommer, was de, sinds eenige dagen alhier verwachte, mailboot aangekomen.

Bekendmaking.

Ingevolge bekomen last, wordt bekend gemaakt, dat Zijne Excellentie de Gouverneur-Generaal gewone audientie zal verleenen, op Maandag den 10den Januarij 1859, des morgens te **9** uren, aan het gouvernements hôtel te Rijswijk.

Belanghebbenden gelieven hunne aanvragen om audientie, onder duidelijke bekendstelling van namen en titels, te rigten aan den *Adjudant van dienst.*

BUITENZORG, *den* 27 *December* 1858.

De Kapitein-Adjudant,
R. F. DE SEIJFF.

Militair Departement.

Geplaatst:

Bij de civiele en militaire geneeskundige dienst te Palimanang (Cheribon), de officier van gezondheid der 3de klasse L. O. de Visser, thans ter beschikking te Batavia.

BIJ DE MILITAIRE GENEESKUNDIGE DIENST.

Overgeplaatst:

Bij het garnizoen te Meester-Cornelis, de officier van gezondheid der 3de klasse D. Lammerse, van het garnizoen te Katimbang (Lampongs), thans te Batavia.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den tweeden luitenant der infanterie O. van Dijck.

Door J. M. Halewijn en M. M. de Loo, echtelieden, wonende te Samarang, is bij rekest van 3 December 1858 aan Zijne Excellentie den Gouverneur Generaal van Nederlandsch-Indië het verzoek gedaan, dat aan den minderjarigen zoon van laatstgenoemde adressante, met name Julius Martin Henri de Loo, moge worden toegestaan, voor zich en zijne descendenten den naam van van Halewijn bij zijnen geslachtsnaam te voegen, en zich alzoo in den vervolge te mogen noemen en schrijven Julius Martin Henri de Loo van Halewijn.

Geschiedende deze aankondiging in voldoening aan artikel 7 van het burgerlijk wetboek voor Nederlandsch-Indië.

De Algemeene Secretaris,
A. LOUDON.

ADVERTENTIEN.

De directeur der producten en civiele magazijnen maakt bekend, dat in den loop der maand Junij 1859, op een nader door den resident van Soerabaija te bepalen dag, ten kantore van hem, resident, overeenkomstig het reglement op het houden van uitbestedingen, (staatsblad 1829 no. 67) zal worden uitbesteed de levering van laadpraauwen voor het overvoeren voor 's gouvernements rekening van personen, paarden, slagtvee, gelden en goederen van en naar de reede van Soerabaija.

Debiteuren aan het Vendu-departement alhier, over de maand September jl., worden bij deze herinnerd, dat de aanzuivering van hun debet uiterlijk voor ultimo dezer ten vendukantore moet geschieden, wanneer zij zich tegen geregtelijke vervolgingen wenschen te vrijwaren.

De resident van Soerabaija maakt bij deze bekend, dat krachtens de, daartoe bij 's gouvernements besluit dd. 14 December 1858 no. 25 bekomen magtiging, op Zaturdag den 2den April 1859, des morgens te half negen uren, op het residentiekantoor te Soerabaija, door den vendumeester dezer hoofdplaats, ten overstaan van den luitenant-kolonel der artillerie P. F. C. Vreede, voor rekening van den lande, in een koop zal worden opgeveild het te Kebraon, op 10 palen afstands van deze stad, gelegen etablissement, geschikt tot het bakken en branden van vuurvaste steenen, vuurvast cement etc.; bestaande uit een koepeloven, met de daaraan belendende woningen, loodsen en werkplaatsen, alsmede de daarbij behoorende voorwerpen en gereedschappen, breeder vermeld in den daarvan ter inzage op het residentiekantoor gereed liggenden inventaris.

Oproeping van Crediteuren.

In de Javasche Courant van heden worden opgeroepen de debiteuren en crediteuren in de navolgende boedels:

Door het collegie van boedelmeesteren te Batavia, van wijlen den chinees Lim Tiangboh.

Door de testamentaire executrice M. C. van Es, te Sumanap, van wijen den heer Johan Anthonij van Kruijne.

Door den commissaris J. A. Diehl, te Salatiga, van wijlen den opperwachtmeester bij de O. I. cavallerie B. C. Nachtweh.

Door de testamentaire executeuren Sech Mochamat Sarang bin Daulat en Mohamat Jubiedie, van wijlen de Bengalesche vrouw Nona Saleha Bintie Sarang Mamdoe.

Aangekomen Vreemdelingen,

van den 5den tot en met den 7den Januarij 1859.

HOTEL DES INDES. Comyus, van de Reede.— J. C. E. Grondhoornd, van Idem.— E. De Gijzelaar, van Idem.— G. Westemberg, van Idem. — H. L. Koning, van Idem. — H. F. Meijer Cluwen, van het binnenland. — F. Gibbs, van Manila.— Z. A. Hessen, van Idem. — S. Swaan, van de Reede. — S. J Kauszwijnij, van Onrust. — W. H. Ausman, van Idem. — J. Oslingen, van Idem. — De Meester, van Soerabaija.

HOTEL DER NEDERLANDEN. J. H. Visser, van Singapore. — P. Burggraaff, van Amsterdam. — J van den Bos, Echtgenoot en Kind, van Rotterdam. — W. E. van Heemskerk en Echtgenoot, van Soerabaija. — Mejufr. C. S. von Franquemont, van Idem. — W. F. van Erp Taalman Kip, van Idem. — C. P. de Braauw, van de Reede. — James C. Ballard, van Boston. — J. Lourens, van Rotterdam. — H. van der Wulp en Echtgenoot van Idem. — Mej van der Wulp, van Idem. — Mej. J. E van Speet van Idem. — S. K. de Weerdt, van Macao. — J. C. Kolm, van Texel. — R. J. H. Frescarode, van Rotterdam.—

HOTEL WILLEM II. Van Weerens, van Soerabaija. — Meijers, van Macassar. — Wilkens, van Idem. — de Williger, van Samarang. — F. Buckmann, uit het Hospitaal.

JAVA HOTEL. A. F Schuchard, van de Reede — B. Jensen, van Soerabaija. — A. Messing, van Siam. — L. Farrelmann, van Singapore. — A. J. Boers, van Utrecht. — C. A. Malbranc, van Sydney. — Mr. J. G. F. Timmermans, van Rotterdam. — Mr. E. de Kuijper, van Idem — G. Maunoury, van Amsterdam. — C F W. Dinse en Echtgenoot, van Melbourne.

Vertrekkende Personen.

E. F. van Bassen Jongbloet — Mevrouw de weduwe J. C. Muller, geboren van Son. — Mejufvrouw M. J. Smith.

Advertentiën.

Getrouwd:

P. J. DU PERRON,
met
H. G. VAN DE POEL.

TAGAL 25 *December* 1858. 54
Eenige kennisgave.

Getrouwd:

B. M. F. J. H. MULLER.
met
C. A A. TROMP.

BATAVIA, den 29sten *December* 1858. (51)

Bevallen van eene DOCHTER, *G. C. J. M. Vos, geb. van Lakerveld.*

SOERABAIJA, 2 *Januarij* 1859, (95)

Bevallen van eenen ZOON, in welks bezit wij ons slechts eenige uren mogten verblijden, *A. C. van Veersen, Carter.*

TJIBINOENG, 4 Januarij 1859.
Eenige Kennisgeving. (81)

Met de Landmail ontvingen wij het treurige berigt, onze veelgeliefde Vader *D. van den Hurk*, R. M. W. O. 4e kl., gepensioneerd Administrateur van Kleeding en Wapening, op den 27sten Augustus 1858 te Leiden is overleden.

A. VAN DEN HURK.
D. K. H. VAN DEN HURK.

PADANG SIDENPOEANG, 18 *December* 1858. (46)

Overleden in den ouderdom van ruim 25 jaren. *Louisa, Philippina, Wilhelmina,* geliefde dochter van

F. PEREIRA.

BATAVIA, 28 *December* 1858. (44)

Op heden behaagde het den Almagtigen, tot zich te roepen mijne innig geliefde en dierbare echtgenoote, *Catharina Johanna Meijbaum*, in den ouderdom van 51 jaren; mij nalatende een kindje, nog te jong om zijn onherstelbaar verlies te beseffen.

A. STEL.

MALANG, 29 *December* 1858.
Algemeene en bijzondere kennisgave. (96)

Op den 30 December 1858, overleed te Batavia, de Heer *J. D. Meijer*, veel geliefde echtgenoot van

H. MEIJER,
GEB. DE LANOY.

Eenige kennisgeving. (94)

VENDUTIE te Meester-Cornelis

Op WOENSDAG, den 12 Januarij aanstaande,
ten huize van den WelEdG. Heer

C. A. DE NÈVE,

Van eenen zeer netten inboedel bestaande uit **Tafels, Banken, Stoelen, Hang-, en Tafellampen, Tuigen,** enz.

Alsmede van twee Spannen zeer goed gedresseerde **Hardloopende Wagenpaarden.** (85)

Op een nader te bepalen dag, zal alhier op Vendutie worden verkocht:

het Nederlandsch Indisch schip

Marianne Antoinette,

Kapt. WINTER,

ladende **14,000 picols**, zooals hetzelve ter reede is liggende.

(31) B. KOPERSMIT EN Co.

BATAVIA, 4 *Januarij* 1859.

LUCIFERS!

Vervolg.

II. EEN BINNENHUIS.

Des anderen daags voeren wij den lezer in een der achterbuurten onzer hoofdstad en treden eene dier ongezonde, onreine en sombere woningen binnen, die op den meer gegoede een akeligen indruk maken. Vooral is dit met deze het geval op het oogenblik, dat wij binnentreden; want hoewel het nog pas drie uren des namiddags is, toch is het vertrek, dat wij ontwaren, reeds in eene schemering gehuld, die bijna duisternis had mogen heeten, zoo de vlam, die zich in den ijzeren vuurpot vertoont, in het vertrek niet een fantastischen gloed had verspreid.

Het zag er daar akelig uit in die kluis der armen.

De eens witte, thans door den rook graauwe, muur, de roode steenen vloer, de bedstede met lompen bedekt, daar in den hoek, de driepootige tafel en de kranke stoelen, dat alles gaf het bewijs eener armoede, die zich niet eens meer de moeite geeft, zich te vermommen, maar veeleer er op uit is, door zich onbeschaamd te vertoonen, het medelijden der aanschouwers op te wekken. Ook de vrouw van ruim veertig jaren, die, digt bij den vuurpot gezeten, de handen uitstrekt, om die aan de vlam te warmen, is niet in tegenspraak met hare omgeving; maar eene zonderlinge verschijning te dezer plaatse mag de jonge vrouw heeten, wier schoon, doch bleek gelaat, door een smaakvol hoedje wordt omgeven. Zij heeft op een der ellendige stoelen plaats genomen en speelt met de kwasten harer boa, terwijl de vlam den gouden of koperen—wij kunnen dit niet beslissen—armband doet blinken, die een pols omgeeft, welke hagelwit en even als de handen schoon gevormd mag heeten. Een licht-zijden kleedje en een zwarte fluweelen talma, doet ons zien, dat zij zich met smaak en zonder opschik weet te kleeden.

Wie is die jonge vrouw? Is zij eene van haar, die de armen opzoeken in hunne stulpen, om hunne ellende te verzachten, door eene liefdegave voor ligchaam en geest? O, dat zij het ware! Neen, zij is de dochter van de arme vrouw, die bij haar zit. Daar was een tijd — en die is nog zoo lang niet vervlogen — dat zij hier hare woonplaats had, en even als hare jongere zuster Johanna, die we reeds leerden kennen, lucifers verkocht, om 's avonds naar dit kille vertrek te keeren en op een handvol stroo den nacht door te brengen. Thans is zij — naar het stoffelijke — in een beteren toestand geplaatst; doch helaas! tot wat prijs. Wij hebben uit het gesprek der kinderen, in de vorige afdeeling geschetst, reeds kunnen bemerken, wie en waar zij was. Zij is eene dier ongelukkigen, wier leven eene aaneenschakeling van losbandigheid en van nachtbraken is; die naar een afgrond ijlen en de kracht niet hebben tot stilstaan; die uit den zwijmelroes der zonde en der weelde eerst ontwaken in.... een gasthuis.

Vraagt gij naar hare geschiedenis lezer? Zij is die van velen. Zij was arm, koud en hongerig. En men bood haar geld, vuur en brood. Niemand had er aan gedacht haar te bewaren voor de verzoeking, en de verleiding had zooveel ten beste, om haar te overwinnen. Zij was jong.... en hij, die hare eer belaagde, was schoon. Zij was jong en zij wist niet wat deugd was. Was het wonder, dat zij na korten strijd bezweek?

Toch had ze reeds spoedig iets gevoeld, dat naar berouw zweemde, toen zij, te midden van de pracht en de weelde, die haar omgaf, bemerkte, dat hare reeds door lijden en ontbering verzwakte gezondheid, niet bestand was tegen de uitputtende levenswijze, die zij voeren moest, toen zij zich geweld aandeed, om vrolijk en opgeruimd te schijnen en toch de matheid naar geest en ligchaam niet kon overwinnen, die haar overviel te midden der wilde galoppade in de danszaal.

Arm schepsel! Hoevelen zijn er gereed den eersten steen op u te werpen, en hoe weinigen om u te beklagen. En toch, al ontkennen wij uwe schuld niet, hoe zeer verdient gij het medelijden van alle mededoogende harten.

HOUT-VENDUTIE.

Op Maandag den 17den Januarij 1859,
op het Heemradenplein door
John Pryce en Co.,
à 2 pCt. Vendusalaris,
van

GROOTE DJATTIEHOUTEN BALKEN
en Doodkistplanken.

(63)

HOUT-VENDUTIE

Op Dingsdag den 18den Januarij 1859,
op het Heemradenplein,
à 2 pCt. Vendusalaris,
door

CASSALETTE & Co.

van **Djattiehouten Balken, Dolken, Planken, Ribben, Kromhouten en Chinesche Doodkistplanken.** (98)

Verkoop van een Schip.

Op Vrijdag den 28sten Januarij 1859, zullen de ondergeteekenden in een der Recherche-Pakhuizen aan den *kleinen Boom*, voor rekening van wie zulks zoude mogen aangaan, aan de meestbiedenden publiek verkoopen:

Het alhier ter reede liggende gekoperde en kopervaste
NEDERLANDSCHE BARKSCHIP

ANNA PAULOWNA,
metende 325 Lasten,
laatst gevoerd door Kapt. W. BEK WZn.

Het Schip zal worden verkocht met deszelfs Masten, Stengen, Ra's en verdere Rondhouten, staand en loopend Wand, een stel Zeilen, 2 zware Ankers, een Tuiketting en Anker, en verdere toebehooren;

vervolgens en détail

de over complete Inventaris van dien Bodem, bestaande uit: Zeilen, divers Touwwerk, Trossen, Kompassen, Medicijnen, en Chirurgicale Instrumenten, eene Barkas, Sloep, etc., een en ander zoo goed als nieuw.

Het Schip is van af heden voor een ieder te bezigtigen, terwijl informatien en inzage van den inventaris te bekomen zijn ten kantore van de agenten, de Heeren ***Maager & Schuurman.***

(73) GEBRS. ROSELJE EN Co.

Op een nader te bepalen dag, in den loop van de maand Februarij, zullen de Ondergeteekenden publiek verkoopen:

Het kapitaal Huis en Erf,
beplant met diverse Vruchtboomen, gelegen op het Molenvliet, thans bewoond door den WelEd. Heer **Beijnon, Sr.** Inmiddels uit de hand te koop.

Te bevragen bij den Eigenaar en bij de ondergeteekenden.

(95) VAN SLOOTEN MORGAN EN Co.

De geannonceerde

VERKOOP

VAN KOFFIJ, SUIKER EN ROTTAN,
op Woensdag, den 19den Januarij 1859,
is voorloopig uitgesteld.

(97) JOHN PRYCE & Co.

EXPEDITIE UNIFORMEN

en

MANTELS à CAPUCHON,

van het zoo gunstig bekende

LEIDSCHE POLIMIET,

zijn te bekomen bij

BRANDON & Co.,
op Rijswijk en in de Stad.

(59)

PADIE VENDUTIE.

Op den 20sten Januarij 1859, zal te *Krawang* Vendutie worden gehouden van ongeveer

300 Tjaings padie,

in kavelingen ieder van 5 Tjaings, à 1800 katties per Tjaing,

en zulks op gewoon crediet en conditien van het Vendukantoor in de afd. Krawang.

De Padie zal worden geleverd in de pakhuizen te ***Teloek Djambie*** en te ***Tandjong Poera,*** van waar dezelve met 10 koyangs praauwen langs de Tjitarum kan vervoerd worden. (72)

TAFELRIJST

en

PUIKE AARDAPPELEN,

bij

(29) P. W. HORNUNG,
Rembang.

S. B. VAN KLEEFF & Co.

Passer Pisang en Rijswijk.

Diverse Hollandsche Provisiën
met de schepen *Tasmania* en *Burgermeester Hoffman.*
Nieuwe Aanvoer van

ENGELSCHE PROVISIEN,
als:

SALMON, SAUCES, CARROTS, SOUP'S, JAMS en YELLIES, Merk *Hesketts Davis,* en
Direct van Maccasser,

ROODE VISCHJES.

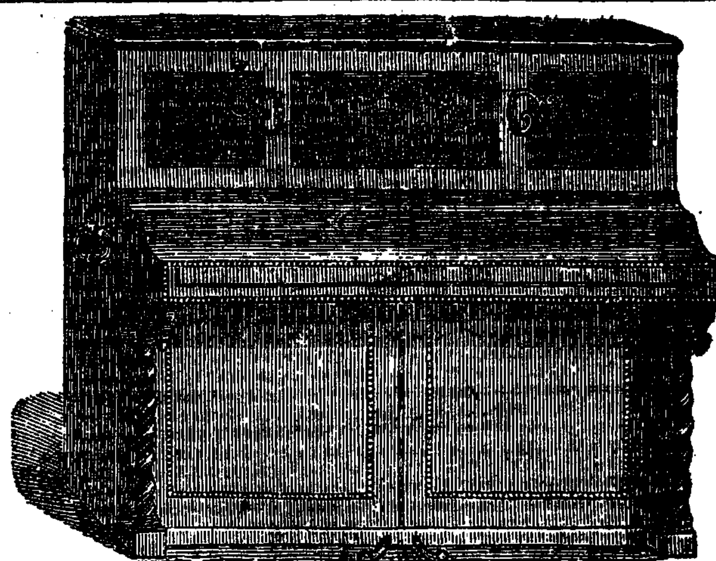
(85)

Pas ontpakt: een prachtig assortiment

BRONZEN BEELDEN,
van 2 tot 6 voet hoog,

Pendulen in Soorten, Console Ornamenten, etc. etc.

56 CASSALETTE & Co.

F. BERDEN & Cie.
FABt. DE PIANOS
A BRUXELLES

Depôt pour tout Java.

CASSALETTE & Co.
BATAVIA.

Met referte tot bovenstaande, bevelen de Ondergeteekenden de reeds zóó gunstig bekende PIANO'S van de fabriekanten, *F. Berden & Co.* bijzonder aan, en deelen tevens mede, dat zij gemagtigd zijn, bij verkoop eenen billijken termijn van garantie te verleenen. Zij zullen door successieve aanvoeren voortdurend van deze instrumenten voorzien zijn. Zij belasten zich met commissien tegen eene redelijke provisie, bij aldien eenige wijziging of verandering in den forme van de PIANO'S, hetzij meubel of mécaniek verlangd wordt, zal de vervaardiging daarvan overeenkomstig den wensch ten spoedigste plaats hebben.

Het schip *Broedertrouw,* hetwelk dagelijks verwacht wordt, heeft de eerste bezending van 5 stuks dezer *Piano's* ingenomen.

(73) CASSALETTE & Co.

Ontvangen een Factuur:
PRACHTIGE FRANSCHE SPIEGELS,
in zwaar VERGULDE LIJSTEN met dito Supports, waaronder

2	paren	hoog	163	Ned.	duimen	breed	102	Ned.	dm.
2	"	"	153	"	"	"	96	"	
2	"	"	141	"	"	"	93	"	
2	"	"	132	"	"	"	90	"	
2	"	"	120	"	"	"	90	"	
2	"	"	111	"	"	"	87	"	

(58) ABEELEN DENNISON EN Co.,
groote rivier nabij de groote Boom.

Doch hooren wij het gesprek aan, dat tusschen moeder en dochter gevoerd wordt. Wij zullen daardoor een juister begrip krijgen van haar lot.

»Moeder!" dus sprak Louize — wij zullen haar bij haren tegenwoordigen naam noemen, vroeger heette zij Trui — moeder als g wist, wat ik dagelijks uitsta, dan zoudt ge medelijden met mij hebben. Ik ben ziek, moeder. Ik weet niet hoe ik het daar langer moet uithouden."

»Kom, kom, ge moet u maar goed houên, kind!" sprak de moeder, »ge trekt u zulke dingen te veel aan. Ge hebt het zoo kwaad niet, een goed voêr en een warmen stal."

»Moeder!" En de oogen van het meisje fonkelden, terwijl ze dat zeide. »Moeder, spreek zoo niet. Ik moet daar blijven; want het gevloekte wijf, dat mij als haar eigendom beschouwt, heeft mij in hare magt; maar zeg niet, dat ik het goed heb, want dat maakt mij razend."

»Nu kind, ik kan 't in elk geval niet helpen. Ik heb u niet naar het huis gebragt, waar gij thans zijt. 't Was immers uit vrijen wil, dat ge er zijt heen gegaan."

»Gij hebt gelijk moeder! Gij hebt mij niet daar heen gebragt; maar hebt ge mij ook weêrhouden, toen die heer..... nu gij weet wel. Neen, gij hebt mij niet daar heen gebragt; maar gij hebt mij het lot der schepselen, waartoe ik thans behoor, zoo aanlokkelijk voorgesteld, dat ik onbezonnen als ik was, wel niet lang kon aarzelen, toen ik dat lot mij zag aangeboden. Maar ik doe u geen verwijt. Wij zijn arm, en armoê zoekt brood, waar het maar te vinden is."

De moeder staarde eenigen tijd in het vuur, dat in den aschpot gloorde en den traan kleurde, die langs den wang harer dochter gleed. Toen sprak zij: »Ja, ook ik wenschte, dat gij nooit dien weg waart opgegaan; maar nu het eenmaal zoo is, wat nu te doen. Het best is nog maar, dat gij u goed houdt."

»Dat doe ik ook. Als ge mij van avond in de danszaal zaagt, dan zoudt gij niet zeggen; dat mij iets scheelde; want daar zouden de anderen, vooral Carolien en Marie, die mij het licht in de oogen niet gunnen, maar pret over hebben, en dat moet niet. Maar eerst moet ik een glas of wat punsch naar binnen slaan, anders gaat het niet. *Apropos* van punsch gesproken," en dit zeggende haalde zij een flesch te voorschijn. »Hier hebt ge wat, om u van avond te verwarmen. Ik heb die gisteren weggepakt. En daar hebt ge er nog een gulden bij. Ik woû wel wat meer geven; maar we moeten goed gekleed gaan en dat kost nog al geld."

»Nu, 't is al heel mooi van u, dat gij om ons denkt," klonk het antwoord. »Gij zijt altijd een braaf kind geweest en het is....."

Doch eensklaps zweeg zij, want de deur werd opengedaan, en Klapman, de vader van Louize en Johanna, de man der sprekende trad de ellendige woning binnen, die hem en zijn gezin tot verblijfplaats strekte.

Hij was niet alleen, maar werd vergezeld van een man met een zeer ongunstig uiterlijk.

»Zoo Trui, ben je daar?" begon de vader, en zich tot den vreemden man keerende, zeide hij: »Zou je wel zeggen, dat die mooije dame mijn Trui is, die je zeker wel gekend hebt, toen ze nog met lucifers liep."

»Heere mijn tijd, Klapman! is ze dat? Nu ze is er niet op achteruit gegaan. Met de mijne is het zoo goed niet afgeloopen, die zit te Rotterdam is den kortegaard, omdat ze een paar oorknoppen gestolen had. Ge hebt immers mijn dochter Neel nog wel gekend, Trui?"

»Zeker Brakamp, zeker, 't was een aardige meid; alleen was zij schrikkelijk diefachtig. Ik heb haar dikwijls gewaarschuwd, maar ze stoorde zich heel weinig daar aan."

»Ja, wat zal ik u zeggen," antwoordde Brakamp, de vader van het meisje Maria — vulgo Mie genaamd, met wie wij den lezer in de Kalverstaat in kennis bragten. — »Een mensch moet eten en als men niet te eten heeft, dan steelt men of men maakt op eene andere wijs, dat men aan den kost komt."

»Komaan, 't wordt mijn tijd," sprak Louize, wie dit gesprek niet zeer scheen te behagen, terwijl ze opstond en de kreuken uit haar kleed streek.

THÉATRE FRANÇAIS DE BATAVIA.

Avec la permission de M. le Résident.

LUNDI, 10 Janvier 1859.

Sixième représentation du neuvième mois de l'abonnement.

NORMA.

L'entrée des coulisses pendant les représentations et répétitions est expressément interdite.

Le Spectacle commencera à 7 heures et demie précises.

Le Directeur-Gérant,
(92) VAN KINSBERGEN.

MONSIEUR THÉO,

PRESTIDIGITATEUR.

DONNERA, AVEC LA PERMISSION DE M. LE RÉSIDENT,

Dans la Salle de l'Harmonie,

Trois Soirées Fantastiques

ET

AMUSANTES.

La première Soirée aura lieu Mercredi 12 Janvier.
La seconde . . . . „ 19 „
La troisième et dernière. . . „ 26 „

ILLUSIONS, DECEPTIONS, MAGNETISME, MAGIE.

Prix des Places:

Pour un Cavalier ou une Dame . . f 4.—
» les Enfans . . . . » 2,—
MMrs. les Officiers payeront. . . . » 2,50

ON COMMENCERA à 8 HEURES PRÉCISES.

Il y aura un intervalle de 25 minutes.
(32)

Militaire Sociteit Concordia

Algemeene vergadering ter verkiezing van drie Kommissarissen, op Zaturdag den 8sten Januarij 1859, des avonds ten 8 ure.

Namensde Directie.
De Secretaris,
(40) BRUGMAN.

DUBRAY,

Gang Patjenongan.

Ontvi g uit zijne Fabriek ieuw geperfectioneerde

PIANO'S;

wordende voor derzelver soliditeit ingestaan.
Hij staat voor deze Piano's voor 10 jaar in, omd t hij zeker is dat zijne instrumenten niet breken kunnen, en hij, als dit mogt gebeuren eene andere Piano geven zoude. Sedert 8 jaar verkoopt hij zijne Piano's op Java, en nog nimmer heeft hij er eenig ongeluk mede gehad; zie daar het bewijs dat hij geven kan.

Piano's gebruikt, te koop en te huur.

Voor reparatie en stemmen per 3 maanden *f* 25,—.

MUZYKINSTRUMENTEN, SNAREN, ETC. 80

Ontvangen:
Een factuurtje Superieure

WAS LUCIFERS.

(71) JOHN PRYCE & Co.

W. J. OLLAND,

Horologiemaker en Juwelier,

op Noordwijk tegen over het JAVA-HOTEL.

Heeft pas ontvangen en ontpakt eene factuur:

GOUDEN PARURES EN DEMI PARURES,

waaronder **Broches en Armbanden**, voor verborgen haar en **Portretwerk**; alles Parijsch Fabrikaat, van den allernieuwsten smaak en vinding, het Goud van de fijnste en zwaarste gehalte, en rijk geëmailleerd met **Bloedkoraal en Bijouterie-werk**, een en ander in zoo groote verscheidenheid en pracht als nog zeldzaam alhier is ter verkoop geboden, voorts in hetzelfde genre:

Garnituren voor Heeren Hembden en Ringen,

in **Étui**, wordt alles tegen ***vaste en billijke prijzen*** verkocht. (99)

Tot den verkoop zijner Metselsteenen heeft de ondergeteekende de firma **P. LANDBERG & ZOON** belast, en verzoekt mitsdien beleefdelijk voor verdere bestellingen zich tot genoemde Heeren te willen wenden.
(89) W. SUERMONDT, Ezn.

De ondergeteekende verzoekt *voortaan alle brieven* aan hem te adresseren **te Samarang.**

B. R. P. HASSELMAN
(38) te *Djoerang, Koedoes.*

De Heer M. HIJMANS is, van af heden, als **Deelgenoot** in mijne firma opgetreden.

JACOBUS HIJMANS.
SAMARANG, 1 *Januarij* 1859. (28)

Mr. James Rawson

has this day been admitted a partner in our firm.
(34) MORGAN, MELBOURN EN Co.
BATAVIA, *January* 1st 1859.

De Heer **James Rawson**

is, van af heden, als deelgenoot in onze firma opgetreden.
(35) MORGAN, MELBOURN EN Co.
BATAVIA, 1 *Jannarij* 1859.

Mr. C. J. VAN HAASTERT,

Advocaat en Procureur,

heeft zijn KANTOOR boven de Toko van *Yap Ting Soeij.* (33)

Het **Commissiehuis** van de ondergeteekenden, is verplaatst van *Bazaar Pisang* naar de **Groote Rivier**, nabij de groote Boom.
(37) ABEELEN, DENNISON EN Co.

De ondergeteekende, als gemagtigde van de Chinezen **Tjia Tjau Seng, Tjia Kong Eng** en **Tjia Boen Hien**, erfgenamen van den Chinees **Tjia Liang**, waarschuwt een iegelijk wien zulks mogt aangaan geen kooper te worden van het ten publieken verkoop geannonceerde een vijfde aandeel in het land **SALAPADJANG**, staande ten name van den Chinees **Tjia Tjau Leng**, vermits de identiteit van den persoon welke zich voor genoemden **Tjia Tjau Seng** uitgeeft door bovengemelde Chinezen in regten wordt betwist, en de kooper zich dus zoude blootstellen aan eene actie tot nietig verklaring van den verkoop.
(37) H. A. DES AMORIE VAN DER HOEVEN.

Het Vennootschap tot nu toe bestaande tusschen de ondergeteekenden **J. L. Adam** en **J. G. Wilson** te ***Batavia***, en **J. L. Adam, J. G. Wilson, Charles Hill** en **Pieter Broekman Lz.** te ***Soerabaya***, onder de firma **ADAM & Co.**, te beider plaatsen, heeft met onderling goedvinden van af heden opgehouden te bestaan.
De liquidatie der zaken van de firma te ***Batavia*** wordt opgedragen aan de heeren **J. L. Adam** en **J. G. Wilson**, terwijl de heeren **Pieter Broekman Lz.** en **W. W. Cook** met de liquidatie van de zaken te ***Soerabaija*** worden belast.

J. L. ADAM.
JAMES WILSON.
(42) CHARLES HILL.
P. BROEKMAN Lz.
BATAVIA, den 31sten December 1858.

PEINTURE. DORURE.

Lecotey

a l'honneur de prevenir le puplic de ***Batavia***, qu'il vient d'établir un atelier en ville chez Mr. THONNERIEUX, ancien toko **Pons.**
Fabrique **d'Enseignes** et de **Lettres** en tous genres; **Encadrements de tableaux, reparations d'antiquités; Ornements** pour **Marquises** et **Wavangues; Peinture** sur métaux; **Stores** et **Transparents; Dorure** et **Étamage** de **Glaces; Réparations** de **bronzes**, de tous genres;
L'on peut également s'adresser à Nordwyck ou Mr. LECOTEY, tient à la disposition du public un assortiment de cadres pour glaces, tableaux etc. etc.
(79)

E. HUBERT,

Beerendrechtslaan.

Facteur Accordeur de Pianos

a l'honneur d'informer le public, qu'il vient de recevoir d'Europe une facture

DE BEAUX ET BONS PIANOS,

construits pour le climat des Indes,

et les tient à la disposition des personnes qui vondront bien l'honorer de leur confiance. (75)

Fabriek van Zilverwerken

VAN

GILLES GREVINK *te Amsterdam.*

Bestellingen voor deze fabriek, die bekend is door het keurige werk aldaar vervaardigd, worden aangenomen bij den boekhandelaar *H. M. van Dorp te Batavia.*
(88)

---

f 60,000,—

In leen op Eerste Hypotheek, te bekomen van den 31sten December af, bij den ondergeteekende.
(69 J. BROWN, qq.

50.000 Dakpannen,

te bekomen bij
(68) J. BROWN.

En na hare ouders de hand gereikt en Brakamp gegroet te hebben, ging zij heen.

Naauwelijks was zij vertrokken, of Klapman vroeg op een niet zeer vriendelijken toon, of er niets meer in huis was; waarop zijne vrouw, hoewel schoorvoetend, de flesch met punsch voor den dag haalde, die zij van hare dochter gekregen had.

»Vervloekt! wijf, dat is fijne kost, jongen, Brakamp, dat is een buitenkansje, En na een bierglas met het gele vocht gevuld en een teug genomen te hebben, voegde hij er bij, terwijl hij zijn bezoeker het glas toebragt »*Avoes*, kameraad!"

En de kameraad sloeg met blijkbaar welgevallen eenige teugen naar binnen.

»Vrouw, als je nog boodschappen te doen hebt, dan moest je die nu maar gaan doen!" sprak Klapman tot zijne wederhelft. »Hebt je al voor 't eten gezorgd?"

»Je weet, dat Jans nog niet t'huis is, en dat die het geld moet meêbrengen; ten minste als jij het haar al niet hebt afgenomen, even als gisteren avond, toen je meer dan de helft verzopen hebt."

»Nu, dan ga je toch maar uit, hoor! want ik heb met dezen vriend iets te bespreken, begrijp je! Ga Jans maar opzoeken, dan kun je 't geld van haar ontvangen, dat ik er aan kan komen; of woû je eerst een hebben? ziedaar dan."

En het met punsch gevulde bierglas werd nu ook door de vrouw geledigd, die echter niet veel lust betoonde, om de woning te verlaten, en het pas deed, toen een gebiedend: »wil je voor den bl..... maken, dat je weg komt," haar den moed ontnam langer te vertoeven.

»Zie zoo, nu kunnen we vrij praten," zeide Klapman, na zich vergewist te hebben, dat zijne vrouw werkelijk vertrokken was. »Spreek op, wat heb je nu op je hart, man!"

»Dat zal ik je zeggen. Je bent zeker even als ik, wel eens om geld verlegen, niet?"

Dat zal waar wezen."

»Goed, en als je dan eens er in zat, hebt ge dan nooit er eens aan gedacht, dat die rijke luî zoo veel geld te veel hebben, als wij te weinig."

Ja wel; maar wat zou dat!" sprak Klapman op den toon van verwondering.

»Wat dat zou? Dat zal ik je zeggen: Wanneer wij eens wat van dat geld konden inpakken. 't Zou hun niet hinderen en wij zouden er meê geholpen zijn. Kort en goed. Ik heb er lang aan gedacht, eens een goeden slag te slaan; maar alleen, weet je? als ik nog een paar ferme kerels kon vinden, die mij wilden helpen; dan zou ik een vetten haan kunnen plukken. Ik zal u zeggen wáár, maar eerst de hand er op, dat je meêdoet."

Klapman verbleekte en antwoordde niet.

»'t Schijnt dat mijn voorstel u niet bevalt, oude jongen!" sprak Brakamp met een grijnslach. »Ben je bang voor de koperen jongens of wat scheelt je?"

»Ik heb nog nooit gestolen, Brakamp!"

»Dat zal ik niet zeggen, hoewel ze 't mij nog nooit hebben kunnen bewijzen, maar al zeg ik het zelf, ik ben dan ook verduiveld bij de hand. Ze zullen mij niet ligt pakken; maar *à propos*, ge zegt daar dat je nooit gestolen hebt, nu, dat leert wel; eens moet toch ook de eerste keer wezen."

»'t Is beter, dat die eerste keer nooit komt."

»Je spreekt waarachtig alsof je een dominé zijt; maar ongelukkig, krijgt men daarmeê niet veel in de wereld. Kort en goed, doe je mee of niet?"

»Neen, stelen wil ik niet."

Nu, dan laat ge 't maar, evenwel goede vrienden, hoor! Dat wil zeggen, als gij den mond houdt; want anders man, zou 't er slecht met u uitzien."

»Ik zal u niet verraden, daarvoor ben ik de man niet, Brakamp!"

»Komaan jongen, drink nog eens!"

En weder werd het glas gevuld.

(*Wordt vervolgd.*)

TE KOOP Bij den heer **FROMBERG,**

Een bijzonder fraaije gemakkelijke en nieuwe **Coupé.**

(55) REES.

TE KOOP **EEN OPSTAL,**

zijnde een zoo goed als nieuwe

STAL voor 36 PAARDEN.

Te bevragen bij

(65) VAN SLOOTEN, MORGAN EN Co.

TE KOOP

3 Stuks gebruikte Lowmoor **top Cijlinders** met assen en koppelbossen.

Lengte der cijlinders	4	Eng. voeten.			
Diameter id.	id.	2 id.	id.	$1\frac{1}{2}$	dm.
Lengte der tappen		0 id.	id.	$8\frac{1}{4}$	id.
Diameter id.	id.	0 id.	id.	7	id.

Lengte der assen uit het midden der toppen 4 Eng. voet, $10\frac{1}{2}$ dm. en daarbij behoorende:

3 stuks ondercijlinders met assen en ronsels.
2 fondatie platen.
1 koppel as lang 6 Eng. voet.
1 koppel bos.

Prijs pr. Cijlinder	*f* **400.—**
» » **Fondatie plaat**	» **800.—**
» **der Koppel as**	» **100.—**
» » **Koppel bos**	» **50.—**

Te bevragen bij

(97) BLOK & RUZETTE.— *te Cheribon.*

TE KOOP Een keurig nette **Bendij,** tnig en goed gedresseerd **Paard.**

Adres

(100) G. KOLFF EN Co. *Batavia.*

Wordt ten spoedigste in Huur Gevraagd

EEN RUIM HUIS,

op ***Rijswijk, Noordwijk, Koningsplein*** of ***omstreken;*** huurprijs *f* **200.— à *f* 250.**

Adres: Bureau *Java Bode.* (86)

EENE VROUW,

van gemiddelde leeftijd, gereformeerd en van goede getuigenissen voorzien, met eene familie uit Europa gekomen ter oppassing van kinderen en assistentie in de huishouding. zoekt eene **dergelijke betrekking.**

Met opgave van salaris en conditien adresseere men zich *franco,* La. D. bij

DE GROOT, KOLFF EN Co.

(27) *te Samarang.*

IEMAND van gevorderden leeftijd, aan administratieve bezigheden gewoon, en over een matig kapitaal kunnende beschikken, wenscht zich te associëren tot het aanvangen of voortzetten eener onderneming van industrie of landbouw. Adres met ***franco*** brieven onder Letters **C. L.** bij den uitgever van dit blad. (56

Op het Lusthuis Kedoeng Badak,

zijn eenige Kamers *disponibel.*

De kosten voor Logies zijn *f* 5,— rec. daags per persoon.

HUURWAGENS naar *Buitenzorg,* zijn ten allen tijde verkrijgbaar.

(66) J. A. MAY.

1 Januarij 1859.

At the agreeable Residence

KEDOENG BADAK,

is at present a *few* ROOMS open, visitors availing themselves of the opportunity can be accommodated for the reasonable charge of *f* 5,— per day for each person.

And for their further convenience CARRIAGES can be supplied them for visiting *Buitenzorg* at the usual charge.

(67) J. A. MAY.

1 January 1859.

OOST-INDISCHE

ZEE- EN BRAND-ASSURANTIE-MAATSCHAPPIJ

De Directeuren hebben de eer Heeren Deelhebbers te verwittigen, dat de ***Jaarlijksche Algemeene Vergadering*** zal gehouden worden op Vrijdag den 21 Januarij eerstkomende, des middags ten **12** ure, ten kantore der Directie.

De Directeuren voornoemd:

G. SUERMONDT.

(90) A. R. J. CRAMERUS.

Instituut

voor

JONGE JUFVROUWEN.

Mevrouw MATHERUS,

Institutrice te Salatiga,

heeft de eer belanghebbende Ouders en Voogden te berigten, dat de vacantie 8 Januarij 1859 **geëindigd** is en de school 10 Januarij 1859 wederom **beginnen** zal. Het vertrouwen, dat zij reeds een 30tal jaren mogt ondervinden van Ouders en Voogden, wier kinderen aan hare leiding en verzorgiug werden toevertrouwd, heeft haar genoopt, een onderwijzer, den Heer **M. Hildering,** onlangs uit *Europa* zich alhier gevestigd hebbende en bij wien tevens **KOST-LEERLINGEN,** Jongens geplaatst kunnen worden voor hare Inrigting te engageren; terwijl mede voor **Piano, den Zang, Teekenen** en **Handwerken,** op voldoende wijze is gezorgd, waarom zij hare inrigting op nieuw belanghebbenden aanbeveelt.

Brieven franco, (30)

HOTEL DER NEDERLANDEN,

naast het Paleis van Zijne Exc. den Gouverneur-Generaal.

Dit Hotel wederom op de meest prachtvolle wijze vernieuwd bied den reiziger alle mogelijke gemakken in het tropische gewest aan.

Luchtige en ruime appartementen, een geheel nieuw en doelmatig eetsalon, zijn onlangs aangebragt.

Tafel en bediening, laten mede niets te wenschen over, zoo dat de eigenaar dit zijn Hôtel de naar alhier vertrekkende familien en personen op nieuw aanbeveelt.

59) W. S VAN HOGEZAND.

BATAVIA, 1 *Januarij* 1859.

ROYAL INSURANCE Comp.

of Liverpool.

De Ondergeteekenden. Agenten van bovengenoemde Maatschappij, gaan steeds voort met op de voordeeligste voorwaarden verzekeringen te sluiten tegen brandschade

op Pakhuizen, Goederen en Woonhuizen met het Ameublement,

gelegen in de hoofdsteden of in de nabuurschap derzelven; alsook op **Woonhuizen, Thee-, Koffij- en Suiker-Etablissementen** op Java.

De premien van Assurantie zijn even billijk als die van andere Maatschappijen en in gevallen van verlies of schade door brand, worden de eischen met de uiterste naauwgezetheid en billijkheid vereffend.

(47) PITCAIRN, SYME EN Co.

LIVERPOOL & LONDON

INSURANCE Comp.

De Ondergeteekenden, Agenten van genoemde Maatschappij, zijn bereid om polissen van assurantie op de meest voordeelige voorwaarden te verleenen op ***Pakhuizen, Goederen en Woonhuizen met het ameublement,*** gelegen in de hoofdsteden of nabijheid derzelven, alsook op ***Suiker-, Thee- en Koffij-Etablissementen op Java.***

(48) PITCAIRN, SYME & Co.

De ondergeteekenden gaan steeds voort met de nieuwste en beste soorten van

STOOM-SUIKER-MACHINERIEN,

direct uit Engeland in te voeren,

En maken de FABRIKANTEN aandachtig op de billijke prijzen tegen welke zij bereid zijn dezelven te leveren. Nadere bijzonderheden daaromtrent zullen op aanvraag worden medegedeeld.

Zij bieden ook te koop aan

een complete **Watermolen** van **24** maal **48, Ijzerwerk** voor een compleet Waterrad met verbindingstukken, geschikt voor een Suikermolen, diverse **Waarlooze Stukken** geschikt voor Watermolens van ***Lowmoor,*** IJzeren **Suikerpannen** van verschillende dimensiën, eenige **Perspompen** om het water tot op eene hoogte te doen rijzen, geschikt voor baden te maken, enz.

Ook wordt binnen kort van Engeland verwacht:

Een dubbelde en enkelde

CENTRIFIGAAL-MACHINE,

geschikt voor fabrieken alwaar reeds een stoomketel aanwezig is.

Voor nadere bijzonderheden betreffende de prijzen als anderzins, gelieve men zich te vervoegen tot

(49) PITCAIRN, SYME EN Co,

Vergulde en Palissanderhouten

LIJSTEN,

tegen billijke prijzen.

Te bekomen bij

H. M. VAN DORP.

BATAVIA, 1859. (87)

Nederlandsche Staat Loterij

voortdurend worden bestellingen aangenomen

op Loten voor de **237** Staats-Loterij.

Prijs voor een heel Lot.	*f* **100,—**
» » » half »	» **50,**
» » » vijfde »	» **20,—**

bij

(41) G. KOLFF & Co.

237e NEDERLANDSCHE STAATS LOTERIJ.

Voor deze loterij worden voortdurend bestellingen aangenomen.

De loten worden bij de vaststelling der trekking onmiddelijk algezonden en zullen dus van af de 1ste klasse geldig zijn.

Prijs per half Lot.	*f* **[illegible],—**
» » vijfde »	» **20,—**
» » tiende »	» **10,—**

(78) H. M. VAN DOR[illegible].

BATAVIA, 1859.

HET STOOMSCHIP

KONINGIN DER NEDERLANDEN,

vertrekt Zaturdag **8 dezer,**

via ***Muntok*** en ***Riouw*** naar ***Singapore.***

Nadere inlichtingen

bij de Directie.

(45) MACLAINE, WATSON EN Co.

Het Stoomschip **BATAVIA,**

Kapitein **NEIJTS,**

vertrekt Maandag, 10 Januarij naar

Samarang, Soerabaija, Makassar, Timor en de Molukkos.

Nadere informatien bij

91) W. CORES DE VRIES.

VRACHT EN PASSAGE NAAR SAMARANG

met het Nederlandsch Barkschip

SARA ELEONORA,

kapitein D. SCHULIJMER,

zal [illegible] Woensdag 12 dezer naar deszelfs bestemming vertrekken.

Informatien bij

(70) CASSALETTE & Co.

VRACHT EN PASSAGE NAAR SOERABAIJA

met het Ned. Barkschip

SOUBURG,

kaptein. H. VON LINDERN,

om tegen 15 dezer derwaarts te vertrekken.

Adres bij

de Agenten

LANBERG, BEZOET DE BIE & Co.

8 Januarij 1859. (84)

Naar Soerabaija direct

wordt vracht en Passage aangeboden met het Ned. Barkschip

IDA ELISABETH,

kapt. **H. KRAMER,**

om den 15en te vertrekken.

Nadere informatein te bekomen bij

de Agenten.

(43) B. KOPERSMIT & Co.

VRACHT EN PASSAGE NAAR PADANG

wordt aangeboden met het

Nederlandsch Barkschip

MARGARETHA SIMONETTA,

kapt. T. S. HOFFMAN,

om spoedig te vertrekken.

Adres bij

(60) PAINE, STRICKER & Co.

Passage naar Rotterdam.

Wordt aangeboden het Ned. Fregatschip

TWEE ANTHONIJS,

Kapt. **C. VAN RIJN VAN ALKEMADE,**

om *half Februarij* van hier te vertrekken.

Het Schip is uitmuntend voor Passagiers ingerigt en vaart een geneesheer en melkgevende Koe.

Nadere informatien bij

(82) REIJNST EN VINJU.

EERSTE BIJVOEGSEL
behoorende bij den
JAVA-BODE,
van Zaturdag, 8 Januarij 1859, No. 3.

BATAVIA.

In den morgen van den 6den Januarij, is Z. E. de Gouverneur-Generaal, met gevolg, alhier van Buitenzorg aangekomen.

— Bij de Javasche Courant van heden, is gevoegd een staat van het rijstgewas op Java, onder ultimo November jl. Daaruit blijkt, dat de oogst was afgeloopen:

Zeer gunstig, in de residentien Rembang en Banjoemaas, mitsgaders in de afdeeling Banjoewangi.

Gunstig, in de residentien Japara, Pasoeroean, Probolingo, Bezoeki, Madioen en Kediri.

Vrij gunstig, in de residentien Preanger-Regentschappen en Samarang, mitsgaders in de afdeeling Buitenzorg.

De staat van het rijstgewas, was in de overige residentien, als volgt:

Gunstig, in de residentien Cheribon, Tagal, Pekalongan, Soerabaija, Banjoemaas en Bagelen, mitsgaders in de afdeelingen Krawang en Patjitan.

Vrij gunstig, in de residentien Bantam en Batavia.

Van de Vorstenlanden waren weder geene opgaven ontvangen.

— De in ons vorig nommer aangekondigde groote taptoe zal niet *heden*, maar *morgen* avond op het Waterlooplein plaats hebben.

JONGENS WEEZEN-INRIGTING TE SOERABAIJA.

Bedrag der inschrijvingen tot en met den 2den *Januarij* 1859.

Guldens en Centen.

WAAR ingeschreven.	IN EENS. Van 2000	Van 1000	Van 500	Van 100 tot 500	Van minder dan 100		Totaal.		'S JAARS. Voor A		Voor B	Totaal.	
Transport...	4000	4000	12000	14175	5169	57	39644	57	3076	94	18615	21691	94
Batavia...	„	„	„	„	„		„		5		„	5	
Buitenzorg...	„	„	„	100	„		100		„		„	„	
Rembang...	„	„	„	100	„		100		120		360	480	
Banda...	„	„	„	100	160		200		72		160	232	
Menado...	„	„	„	„	135		135		20		5	25	
Timor...	„	„	„	„	50		50		„		60	60	
Totaal...	4000	4000	12000	14475	5814	57	40289	57	3293	94	19200	22494	94

BATAVIA, *den 3den Januarij* 1859.

J. C. REIJNST.

—Wij zijn in de gelegenheid gesteld, het volgende mede te deelen nopens de aanleiding tot en het doel van de ophanden zijnde expeditie tegen het rijk van *Boni*.

Vooraf zij een woord gezegd over de verhouding van dat rijk tot het *Nederlandsch Indisch* gouvernement.

Boni behoort tot de oudste bondgenooten van het gouvernement op *Celebes*. In de 17de eeuw werd het, door de krachtdadige tusschenkomst van de Oost-Indische Compagnie en onder het beleid van den Admiraal *Speelman*, bevrijd van het juk van het magtige rijk van *Goa*, dat *Boni* geheel had ten onder gebragt. Ten gevolge hiervan kreeg *Boni*, bij het Bongaaisch contract van 18 November 1667, zijne volle onafhankelijkheid terug.

Gedurende de britsche overheersching op *Celebes* was de verhouding met *Boni* niet gunstig. Bij de wederoptreding van het nederlandsch gezag werd dit beter, doch spoedig rezen er weder punten van geschil, en *Boni* trad aanvankelijk niet toe tot het zoogenaamd *Bongaaisch contract te Oedjoeng Pandang vernieuwd*, van 7 Augustus 1824, waarbij de onderlinge verhouding van het Nederlandsch-Indisch gouvernement en de celebesche vorsten geregeld werd.

Vijandelijkheden werden door *Boni* gepleegd en dit was de aanleiding tot de militaire expeditie tegen dat rijk, onder den generaal *van Geen*, in 1824.

In eene reeks van gevechten werd de bonische magt geslagen, hetgeen werd bekroond door de inname van de hoofdplaats.

Hoezeer, sedert dien tijd, geene vijandelijkheden meer door *Boni* werden gepleegd, trad dat rijk echter eerst op 13 Augustus 1838 toe tot het *Bongaaisch contract te Oedjoeng Pandang vernieuwd*, waardoor het het Nederlandsch-Indisch gouvernement erkende, als het eerste hoofd en de schuts- en beschermheer van het celebesche bondgenootschap.

Bij de optreding van den koning *Ahmad Saleh Aroeng Poegi* werd deze toetreding vernieuwd bij eene acte van 26 October 1846.

Niettegenstaande bij al deze overeenkomsten de regten en verpligtingen van *Boni* duidelijk omschreven en door hetzelve voor de opvolging beëedigd waren, toonde *Boni*, in de laatste jaren, eene sterke neiging tot verkrijging van suprematie over de celebesche vorsten en volken, en tot verkoeling der vriendschappelijke verhouding tot het gouvernement, die zelfs oversloeg tot daadwerkelijke beleediging.

De voornaamste zaken, waarin *Boni* reden tot regtmatige klagten gaf, komen neder op het volgende.

Bij het voren aangehaald bongaaisch contract van 18 November 1667, had de koning van *Goa* ook afstand gedaan, ten behoeve van den sultan van *Ternate*, van alle gepretendeerde regten van eigendom op de landen aan de Oostkust van het eiland *Celebes* gelegen, en die van oudsher aan de de kroon van *Ternate* behoorden.

Later geraakte de Oost-Indische Compagnie in oorlog met *Ternate*, dat overwonnen werd en, bij een vredestractaat van 7 Julij 1683, dat later herhaaldelijk vernieuwd is, de souvereiniteit ook over de bovenbedoelde landen afstond aan de Compagnie.

Hoezeer nu *Boni* geen schijn van regt had op die landen, die het zelfs nooit wettig had bezeten, deed het, sedert eenige jaren, pogingen, om aldaar gezag te verkrijgen en zond tot dat einde stedehouders derwaarts.

Dit had vertoogen van de zijde van het nederlandsch bestuur te *Macasser* ten gevolge, die, na de ontzenuwing van vele aangevoerde redenen, den koning van *Boni* eindelijk, bij brief van 12 October 1850, deden erkennen, dat hem werkelijk uit de nagelaten schriftturen zijner voorouders niet was gebleken, dat de landen op de Oostkust van *Celebes* ooit aan hem zouden zijn afgestaan.

Nauwelijks een jaar later, schreef de koning echter aan den Gouverneur van *Celebes en onderhoorigheden*, dat hij *geen* afstand van zijne aanspraken op die landen had gedaan, zoodat hij zijne vermeende regten daarop weder wilde handhaven. Zelfs bleef hij daarbij volharden, nadat de Gouverneur Generaal, bij brief van 12 Mei 1852, den koning had geschreven, dat het niet noodig was, het onbetwistbaar regt van het gouvernement op de uitoefening van het souverein gezag in die landen nader te betoogen, daar dat regt, blijkens de vigerende contracten, door het erkende regt van overwinning volkomen gewettigd werd, en dat het gouvernement onherroepelijk bleef volharden bij het besluit, om het gezag in die landen in handen te nemen en, des noods, met klem te handhaven, zoodra dit noodzakelijk zou worden geacht.

De voordacht van Boni, om het Nederlandsch-Indisch gouvernement te trotseren en oppermagt over de celebesche vorsten te verkrijgen, bleek nog uit eene andere omstandigheid.

Het is gewoonte op Celebes, dat, bij zekere plegtigheden, de vorsten al hunne onderhoorige grooten of schat- of huldepligtige vasallen tot de bijwoning daarvan uitnoodigen en daartoe een zekeren vorm bezigen, die aanduidt, dat de uitnoodiging komt van een meerdere aan een mindere.

Zoodanige uitnoodigingen werden in 1854 door *Boni* gerigt aan een aantal vorsten van *Celebes*, hetgeen geheel strijdig was met artikel 3 van het *Bongaaisch contract te Oedjoeng Pandang vernieuwd* van 1824, waarbij uitdrukkelijk alle superioriteit tusschen de contracterende partijen is buiten gesloten.

Geen of zeer weinigen der genoodigden hebben dan ook aan de oproeping voldaan, maar het opzet van *Boni* bleek duidelijk, toen de vorst, in antwoord op een verzoek om inlichting deswege van den gouverneur van *Celebes en onderhoorigheden*, schriftelijk verklaarde, dat hij de uitnoodigingen had gerigt aan de vorsten, als aan zijne *Paseadjengangs*, dat is: *vasallen, tevens bloedverwanten*. En tot deze vasallen rekende *Boni* niet alleen de geheel van hem onafhankelijke celebesche vorsten, maar zelfs die van *Tanette*, hoezeer dat rijk, in 1840, door het gouvernement is veroverd en sedert slechts *in leen* aan zijn bestuurders is afgestaan.

Alsof al deze staatkundige vergrijpen niet voldoende waren, om bestraffing door het Nederlandsch-Indisch gouvernement uittetarten, voegde *Boni* daarbij nog verschillende daadwerkelijke beleedigingen. Zoo liet de koning van *Boni* zich jegens een zendeling van den gouverneur van *Celebes en onderhoorigheden* uit, dat hij, kort te voren, aanvechting had gevoeld, om een anderen zendeling van den gouverneur het hoofd voor de voeten te leggen, alleen om dat hij was hoofd der Endenezen te *Macassar* en de Endenezen vroeger als de geringste slaven van *Boni* werden aangemerkt. Zoo liet de koning ook een zendeling van het gouvernement ettelijke dagen wachten, alvorens te worden toegelaten, om eerst een zendeling van den sultan van *Boeton* te ontvangen, niettegenstaande, volgens het contract van 1824, het gouvernement *eerste hoofd* en de schut- en beschermheer van het Bongaaische verbond is.

Bij deze reeks van beleedigingen heeft *Boni* eindelijk nog gevoegd den opzettelijken hoon der nederlandsche vlag, in zijn gebied en aangrenzende wateren aangedaan, door een algemeen bevel tot het omgekeerd voeren van die alom geëerbiedigde vlag.

Herhaalde vertoogen, met omschrijving der beteekenis, die de europesche mogendheden aan hunne vlag hechten, werden dienaangaande door den gouverneur van *Celebes en onderhoorigheden* bij *Boni* voorgebragt, doch zonder het minste gevolg. Niettegenstaande bonische rijksraden, in tegenwoordigheid der regerende koningin van *Boni*, het bestaan van een gebod, onder bedreiging van straf, tot het omgekeerd voeren der nederlandsche vlag erkenden, en niettegenstaande door een aantal personen was gezien, dat die vlag werkelijk zóó gevoerd werd, bleef *Boni* weigeren andere inlichtingen te geven, dan het leugenachtig voorwendsel van onwetendheid, dat dit zou plaats hebben.

En al deze trouweloosheden en beleedigingen zijn gepleegd door een rijk, welks vorsten herhaaldelijk in hunne brieven gewagen van hunne vriendschappelijke gevoelens en van de onwaardeerbare diensten, die de Oost-Indische compagnie aan hunne voorgangers en aan hun rijk bewezen heeft. Zoodanige volhardende miskenning kon niet langer geduld worden, zonder ook andere hooghartige bestuurders in den waan te brengen, dat men het Nederlandsch-Indisch gouvernement straffeloos kon tarten en beleedigen.

Daarom heeft het gouvernement besloten, eene laatste vredelievende poging te doen, om *Boni* tot inkeer te brengen en herstel van grieven van te erlangen.

De vice-president van den raad van Nederlandsch-Indië, *P. J. B. de Perez*, die vroeger als gouverneur van *Celebes en onderhoorigheden* veel met *Boni* is in aanraking geweest, is met de politieke leiding der aangelegenheid belast en zal, als gouvernements commissaris voor *Celebes en onderhoorigheden*, zich in de eerste plaats naar *Boni* begeven, om van het lands bestuur, binnen zekeren termijn te eischen volledig herstel en voldoening voor de aangedane beleedigingen en waarborgen voor de toekomst.

Mogt *Boni* daaraan onverhoopt niet toegeven, dan zal het de taak zijn van onze dappere krijgsmagt, om het met de wapenen daartoe te dwingen.

De daartoe bestemde eerstdaags vertrekkende magt staat onder het bevel van den generaal-majoor *E. C. C. Steinmetz*, en is zamengesteld als volgt:

Landmagt. het 3de, het 10de en het 14de bataillon infanterie; een escadron cavalerie; eene halve 6 pond. en eene halve 3 pond. batterij; eene compagnie sappeurs.

Zeemagt: (onder bevel van den kapitein-ter-zee *B. H. Staring*) Z. M. stoomschepen *Groningen, Gedeh, Amsterdam, Merapi, Phoenix, Madura, Celebes* en *Admiraal van Kinsbergen*, Z. M. korvet *Medusa* en schoeners *Sylph, Lansier* en *Rembang*, benevens zes kruisbooten.

(*Jav. Court. van 3 Jan.*)

Batavia. Den 27sten December ll. is te *Padang* verkocht eene hoeveelheid van 25,000 picols koffij, die gemiddeld *f* 30.76½ cent per picol heeft opgebragt, of te zamen *f* 769,160, zijnde 2,55½ cent meer per picol dan op de veiling van den 26sten September ll.

Sumatra's Westkust. Men is algemeen bezig met den arbeid aan de rijstvelden.

De zware regens, die gevallen zijn, zijn in dat opzigt zeer gunstig, doch daarentegen zeer nadeelig geweest voor wegen en bruggen, die vooral in de *Padangsche Bovenlanden* veel geleden hebben.

Bencoelen. Den 14den November jl. zijn in *Ollok Pandan* twee koffijtuinen en drie sawavelden overstroomd, door de buiten hare oevers getreden rivier *Wai Djamboe*. De rijstvelden waren nog niet beplant, maar de waterleiding heeft veel geleden. De koffijtuinen zijn door de afgevoerde boomstammen en den hevigen stroom zoo goed als vernield.

Op denzelfden dag is de boei in de straat van *Poeloe Pisang* bij een sterken gloro (deining of grondgolf) en door het verward raken der ankerketting, weggeslagen, maar door spoedig aangebragte middelen heeft men haar teruggekregen en op het strand gehaald.

Ten gevolge van eene hevige banjir op den 15den November jl. in de *Kroë*-rivier, waarbij aan geen tegenstand te denken viel, heeft het water zich een anderen uitweg gebaand, dan door de tot dusverre bestaande monding, met dat gevolg, dat deze nu bijna geheel droog en niet meer bevaarbaar is, dan alleen bij springtij. — Zoodra de regens zullen verminderd zijn, zal het noodige worden gedaan, om de thans zich gevormd hebbende uitwatering af te dammen.

Den 12den December, werd het berigt ontvangen, dat in de afdeeling *Manna*, op den 22sten, 23sten en 24sten November te voren, zulke zware regens zijn gevallen, dat al de rivieren buiten hare oevers zijn getreden, hetgeen aan de digtst bij zijnde sawahs en ladangs veel schade heeft berokkend, vooral doordien de padi, die reeds op de sawahs was overgeplant, geheel verloren is gegaan.

De noodige bevelen zijn gegeven om te zorgen, dat voor de beschadigde of vernielde padi ten spoedigste andere in de plaats worde geplant.

Ter hoofdplaats *Bencoelen* is men op den 13den December jl. begonnen, om bij de landingsplaats aan het havenhoofd een steiger te maken van koraalsteen.

In den nacht van den 14den op den 15den December jl., is te dier plaatse in de Kampong *Kapiri*, een bamboezen huis afgebrand.

De brand wordt aan onvoorzigtigheid toegeschreven.

Te *Liniouw* (*Kauer*), is op den 11den December brand ontstaan in de woning van een inlander, waardoor zij geheel is in de asch gelegd.

Ook deze brand wordt aan onvoorzigtigheid toegeschreven.

De rivier de *Nassal* was zoodanig buiten hare oevers getreden, dat de doesson *Batoe-Lambong* onder water was geweest, waardoor een zeer bouwvallig huis is ingestort.

De doesson Papakan, in de Marga Oeloe-Loewas, stond onder water, ten gevolge van eene banjir.

De bevolking had verlof gevraagd en verkregen tot verplaatsing van die doesson.

Den 1sten December zijn ter hoofdplaats aangekomen twee inlanders van *Padang*, bestemd om der bevolking onderrigt te geven in de rijstcultuur.

In de verschillende afdeelingen zijn thans zeven dergelijke personen van *Padang* aanwezig. Alle hoop bestaat, dat deze maatregel zeer gunstige resultaten zal opleveren.

Den 27sten December werden ter hoofdplaats op publieke veiling, voor rekening van het gouvernement verkocht:

1110 pic. zwarte peper, voor
eene som van . . . *f* 21438.— gem. *f* 19.31 $^2/_5$ p. pic.
90 pic. witte peper 1e soort
voor eene som van . . - 3325.— » - 36.91 $^2/_5$ » »
26 pic. witte peper 2e soort
voor eene som van . . - 938.60 » - 36.10 » »
36 pic. koffij voor eene som
van . . . . - 957.60 » - 26.60 » »

Te zamen . . . *f* 26.659.20. (*Jav. Ct.*)

Soerabaya, 3 *Januarij*. Men deelt ons mede van Pasaroean, dat de hoofdstraat, ter hoofdplaatse van die residentie, in den avond van den 31sten December ll., voor de eerste maal door gaz is verlicht geworden.

Aan de onvermoeide pogingen en volharding van den heer W. Major, heeft Pasaroean deze groote verbetering in het stelsel der straatverlichting te danken. Wanneer zal Soerabaya het goede voorbeeld, haar in dat opzigt gegeven, navolgen? (*Oostpost*).

LAATSTE BERIGTEN.

Triest, 9 *Nov.* Z. K. H. de aartshertog Ferdinand Max is heden morgen naar Venetië afgereisd.

— De berigten van den «*Russischen Invalide*» over de expeditie van generaal Katenin naar de Sir-Darja-linie, worden steeds belangrijker. Toen de generaal zich, met zijne begeleiding, in de vroegere vesting Embinsk aan de Emba (een rivier, die van 't noordoosten in de Caspische zee vloeit) legerde, kwam, den 16 July, Isset-Kutebaroff, een Kirgizenhoofdman, die wegens misdaden vervolgd, de wapenen tegen de Russen opgevat en verscheidene jaren zijne onafhankelijkheid bewaard heeft, bij hem, om zich te onderwerpen. Generaal Katenin had allen Kirgizen, die tot dus verre tegen Rusland opgestaan waren, vergiffenis beloofd, en deze verkreeg ook de hoofdman, wien toegestaan werd, zonder opzigt zijn winterleger in de steppe Barsuk te betrekken. Op den weg van Ust-Urt naar generaal Katenin, had Isset het naar China bestemde gezantschap onder den vleugel adjudant Ignatieff aangetroffen, die door een escorte van eer begeleid werd.

— Naar luid van een schrijven aan de «*Gazetta di Milano*» uit Munchen, heeft koning Otto het voornemen, in twee der voornaamste havens des koningrijks groote scheepstimmerwerven aan te leggen, waarvan het toezigt aan den reeder, den heer Kirchmayer, zou worden opgedragen.

— Derwisch Pacha is tot opperbevelhebber der in Bosnië en op de montenegrijnsche grenzen staande troepen benoemd.

— De Porte zendt een buitengewonen commissaris naar Belgrado.

Aangelegenheden van Serawak.

(*Vervolg en slot van ons vorig No.*)

Buiten Engeland zoo zeer den naijver der Nederlanden op dat eiland vreest, dan moet het dien niet doen ontstaan, door bezit te nemen van Serawak, 't welk de hollandsche bezittingen van Sambas raakt, want het is eene dwaling van het fransche dagblad, dat Holland alleen op de zuidelijke kust van Borneo belangrijke nederzettingen bezit.

Het is te verwonderen, dat de *Moniteur de la Flotte* niet bemerkt, dat de geheele redenering van den *Times* ten oogmerk heeft, de heerschzucht en den naijver van het engelsche volk op te wekken, hetgeen zeer gemakkelijk is, wanneer het geldt de heerschappij van den handel ter zee, waar Groot-Brittanje naar haakt, en welke het in Indië zou wenschen uit te oefenen, ten nadeele van zijn kleinen nederlandschen nabuur. Zou Frankrijk van zijne zijde, Engeland in die fraaije voornemens wenschen te ondersteunen?

Wij zien, dat het den *Times* gemakkelijk gelukt is, eenige organen van den handel en de nijverheid in Engeland, ten behoeve van Sir James Brooke te winnen, die, naar het schijnt, niet meer lust heeft naar zijne staten terug te keeren, dan de waardige medgezel van den beroemden ridder de la Mancha naar de zijne: sir James Brooke heeft waarschijnlijk geldgebrek; dit is de geheele zaak.

Eene kleine kwestie is geheel en door den *Times* en door het fransche dagblad vergeten. Zij is echter niet van belang ontbloot. De bewoners van Serawak hebben sir Brooke tot radja gekozen, en zich onafhankelijk verklaard. Sir James heeft de doorluchtige kroon van Serawak op zijn hoofd geplaatst; hij heeft dat land vaderlijk bestierd, hij heeft van souverein tot souverein met het gouvernement der Vereenigde Staten gehandeld; hij heeft met volle handen de orde, den handel, de beschaving gezaaid, alles volgens den *Times* en zijn franschen echo. Zijn volk is inderdaad onafhankelijk; het heeft sir James tot zijn Radja uitgeroepen. Zou het na dit alles, het edel karakter van sir James Brooke, de edelmoedigheid van het engelsche volk waardig, zou het overeenkomstig de eenvoudigste bepalingen van het volkenregt zijn, dat sir James zijn volk voor een weinig geld aan Engeland zou verkoopen? Wat zouden de Montenegrijnen zeggen, indien vorst Danilo het vorstendom Montenegro aan Rusland verkocht?

Er zijn personen, die beweren, dat Serawak en sir James onder het gezag van den Sultan van Brunie staan, aan wien ieder nieuwe Radja 4000 dollars moet betalen. In dat geval raadt de *Times* de koningin van Engeland aan, de vasal van den Sultan van Brunie te worden. Het is inderdaad wel eer.

Een brief uit Londen, in de *N. Rott. Court.*, behelst over de zaak nog het volgende, dat wij wel de opname waardig keuren:

Met rassche schreden zien wij het tijdstip naderen, waarin de overtuiging zal zegepralen, dat de satyre niet in eene van hare gewone boosaardige luimen, maar eenig en alleen onder den invloed en de leiding der waarheid op dat punt, haren scherpen geessel heeft gezwaaid. Toen Lord Macauley vroeger sprak van de «schromelijke onkunde», die ten aanzien dezer quaestie juist in diezelfde kringen bleek te bestaan, van waar het helderste licht over de zaak moest uitgaan, toen waren de ideeën nog te zeer *in a whirling*, om daarin iets anders te zien, dan een snel opgevat oppositieplan; doch, sedert de vurigste verdigers van het voorstel ten aanzien van Serawak ongerijmdheden uitkramen, zoo grof, dat zij zelfs het minder ontwikkelde deel der natie een medelijdenden glimlach afpersen, sedert dat oogenblik zijn de denkbeelden meer geposeerd, meer geschikt tot eene bedaarde overweging. Men spot niet meer met de hoogdravende magtspreuken van politieken en economischen *nonsense*, — als bv. van den welbespraakten redenaar, die in vollen ernst Serawaks bodem roemde wegens de geschiktheid tot *cultuur van witte peper*, zonder te weten dat dit product slechts uit eene bewerking van de zwarte peperkorrels kan verkregen worden, — neen, men verwondert zich, dat eerst door zulke flaauwheden de oogen zijn opengegaan. Evenzoo is ook de poëtische begoocheling van *die heerlijke woudstreek*, bij ons publiek reeds geheel ontzenuwd, door de zoo eenvoudige opmerking, dat juist die bodems, waar het wild geboomte daar ginds zoo welig tiert, ten eenenmale ongeschikt zijn voor de cultuur, waarmede de beschaving zich in dat landschap nog een weg moet banen. De roem van Borneo's mineralen en kolenmijnen wordt in onze volkskringen ook niet meer als een argument ten gunste der zaak aangegeven, sedert het gebleken is, dat juist Serawak van dien rijkdom is uitgesloten, en wat de onbeduidende productien van antimonium betreft, die bestond reeds lang voor dat Brooke er zich nederzette, doch wat heeft zijn monopoliestelsel ten opzigte van dit artikel anders uitgewerkt, dan dat zelfs dit onbeduidende er zoo goed als vernietigd is. Men vraagt ook niet meer, op grond van welk regt Sir James met zijn vermetel voorstel voor den dag is gekomen; neen, men beschouwt de zaak meer als eene erbarmelijke speculatie, waarmeê de *vasal van een indischen sultan zijn landheer wil verschalken*. Waarlijk de *Examiner* heeft thans veel juister het ware punt getroffen dan de *Times* in de eerste dagen van de opgewondenheid. «Wat zal het ons hinderen,» vraagt het blad, of de Hollanders werkelijk Serawak in bezit hebben, evenals het overige gedeelte van Borneo. Laat het handelsbestuur der Hollanders in de Oost nog wel iets te wenschen over, het heeft toch in de laatste jaren blijken gegeven van een meer liberalen geest.» — Thans, nu de vrienden van den heer Brooke geen bijval vinden bij de kamer van koophandel te Birmingham, en ook de heer Bright zijne stem tegen die heeren verheft, zien wij — ik herhaal het — zekere teekenen, die de Kroon ook wel niet zal miskennen.

Terwijl dus verschillende organen, vaderlandsche en andere, ijverig in de weer zijn, om Neerlands goed regt in dezen te behartigen, gingen in Engeland de meetings door Brooke of zijne vrienden geleid, haren gang. Ook daar echter ondervond hij, vooral van de leden der Manchesterschool, tegenspraak; men wierp hem soortgelijke gronden tegen, als wij in onze vorige betoogen reeds hebben geput uit de feiten en cijfers; wij zullen deswege dus in geene herhaling treden. In eene dier vergaderingen had de heer Brooke met veel warmte gesproken, met dat voor hem ongelukkig gevolg, dat hij, naauwelijks aan het einde zijner rede gekomen, een ernstigen aanval van beroerte kreeg; hij werd echter dadelijk door de kunst bijgestaan en, volgens de jongste berigten, bevindt hij zich aan de betere hand.

Het zou nu bijkans onedelmoedig zijn, hem te hard te vallen; doch het belang van ons moederland en zijne oostersche bezittingen, en de billijke nieuwsgierigheid onzer lezers, mogten ons niet doen verzuimen, de tegenwoordige toedragt van zaken mede te deelen, zoo als wij die boven geschetst hebben. Wij hebben er slechts één berigt bij te voegen. Het is geput uit de (oude) *Rotterdamsche Courant*; het houdt niets minder in dan *dat de britsche regering, gehoor gevende aan de billijke vertoogen van de nederlandsche regering, van alle bezitname van Serawak heeft afgezien.*

De aard van het dagblad, waarin dit bewijs voorkomt, geeft een waarborg, dat het niet ligtvaardig is opgenomen. Intusschen is de juistheid er van elders nog niet gebleken. Onbepaald durven wij dan ook voor de naauwkeurigheid daarvan nog niet instaan. Maar we gelooven toch zoo veel te mogen aannemen, dat onze regering, al de vroegere berigten of geruchten over Serawak vernomen hebbende, het haren pligt heeft geoordeeld, de ware toedragt van zaken aan de britsche regering te doen kennen, en tegen voorstellen als die van den heer Brooke en de zijnen bij voorbaat vertoogen in te leveren.

Wij mogen al verder niet zonder grond vaststellen, dat de britsche regering die vertoogen aan een grondig onderzoek heeft onderworpen, ook met het oog, om tegen de zamenkomst van het Parlement volkomen op de hoogte der zaak te zijn, en dat zij er verre af is, zoo maar dadelijk in Brooke 's plannen te treden, en zulks te minder daar Groot-Brittanje waarlijk geen gebrek aan grondbezit in Indië heeft, en, evenzeer als wij het belang beseffen van eene goede overeenstemming met een magtigen bondgenoot, zal het zijn belang gevoelen, van een ouden en getrouwen bondgenoot niet van zich te vervreemden.

Mogen voor het wezenlijk welzijn van beide natiën, regt, billijkheid en wederzijdsch belang bovendrijven, boven alle partijdige en eigenbatige beschouwingen; wij zouden dit van harte toejuichen.

Over 't geheel zal men uit het bovenstaande overtuigd zijn geworden, dat, gelijk we in den aanhef zeiden, de jongste berigten uit Europa ten deze gunstiger luiden en eene betere wending van zaken voorspellen, dan de vorige schenen te doen verwachten. (*Redactie*).

NEDERLAND.

Amsterdam, 9 *Nov.* De dagbladen bespreken en werderspreken de mogelijkheid van de al of niet aftreding der Ministers, en van de ontbinding der Tweede Kamer. Het zij mij vergund de meening te uiten, dat alles, wat daarvan gezegd wordt, getuigt, dat men slechts een nieuwtje wilde mededeelen. Grond daarvoor is het volgende: men wil, namelijk, dat de soms zeer ongunstige verslagen over de begrootingswetten hiertoe aanleiding geven. Deze verslagen bewijzen echter niet, dat de Tweede Kamer eene stelselmatige oppositie tegen de regering wil voeren; want de bestrijding eener verhooging van uitgaven, vooral bij het budget van oorlog, is geen nieuw verschijnsel; als het Ministerie echter meent daarom de kamer te moeten ontbinden, dan zal in elk geval toch wel gewacht worden, totdat het lot van de begrootingswetten bekend is. Ik behoef u niet te herinneren, dat in vroegere jaren zoo menigmaal een ongunstig oordeel over eene begrootingswet of over eenige andere wetsvoordragt in de afdeelingen der Kamer werd geveld, terwijl na de lezing van de memorie der beantwoording, of na de debatten, eene min of meer groote meerderheid zich ten gunste der Regering verklaarde. Mogt dan al een of ander Minister aftreden, of het cabinet aan den Koning voordragen, de Kamer te ontbinden, dan zou er in elk geval eerst over een paar maanden in ernst sprake van iets dergelijks kunnen wezen; want de begrootingswetten *moeten* worden aangenomen voor 1 Januarij, hetzij als credietwet, hetzij zoo als zij daar liggen.

Op dien grond zie ik nog geene groote politieke gebeurtenis in de eerste paar maanden geboren worden. De financieele plannen der Regering zijn eerst in de afdeelingen der Kamer onderzocht, en uit de mededeelingen die ik en anderen gedaan hebben, kan men alleen in algemeene trekken het oordeel opmaken; voor dat de verslagen in de wereld zijn en de zaak in staat van wijzen is gekomen, zal men op dien grond toch wel aan geene ministeriele verandering of ontbinding der Kamer durven denken. Ik voor mij geloof, dat misschien onhandige vrienden van den een of ander in het naauw gebragten Minister deze geruchten verspreiden, om wellígt een stemmetje meer of minder voor de begrooting te winnen.

Eigentlijk politiek nieuws is er dan ook niet, voordat de memorien van antwoord het licht zullen zien, en de Kamer tot handelen kan overgaan.

En nu iets anders.

Gij zult weten, dat er te Rotterdam tegenwoordig op Zondag-avond tooneel-vertooningen worden gegeven. In de residentie hebben de beide directien eveneens verlof daartoe gevraagd, dat hun echter is geweigerd. Kunt gij dit begrijpen? Ik moet het alleen toeschrijven aan de vroomheids-manie, die zich vooral sedert 1853 in Nederland kenmerkt. Men ijvert tegen pleiziertreinen en tooneel-vertooningen, omdat het volk den dag des Heeren niet mag ontwijden; maar men vergeet iets. De hoogere standen hebben in de residentie, vooral op Zondag, des zomers veel genot; de societeits-tent in het Bosch geeft eene alleraangenaamste uitspanning. Des winters zijn er, des Zondags en Woensdags, meestal concerten en bals. De burgerij heeft ook hare societeiten hier ter stede en elders, waarin meestal op Zondag-avond, in besloten kringen, de aangenaamste uitspanningen plaats vinden. Wie blijft er dus over, voor wien men eigentlijk tot viering van den Zondag, het tooneel sluit? Het is de de mindere klasse, die nu, onder het genot van den verderfelijken sterken drank, den Zondag-avond doorbrengt, of schreeuwend en joelend langs de straten loopt. Deze bezit niet de middelen, om zich in societeiten en besloten kringen te vergaderen. Maar voor 8 of 12 stuivers zou zij eene tooneel-vertooning kunnen bijwonen, en die 8 of 12 stuivers zouden althans niet zelden aan de kroeg onttrokken worden, terwijl tevens een goed tooneelstuk of eene welluidende muzyk nog opwekken tot het gevoel voor het schoone en het goede. De ijver tegen pleiziertreinen en tooneel-vertooningen in ons land drukt dus eigentlijk niet op de meergegoede, maar uitsluitend op de lagere klassen van de maatschappij. Wanneer ik nu al volkomen toestem, dat de zucht naar genot bij allen reeds groot genoeg is, dan zal men mij toch moeten toegeven, dat men, aan den anderen kant, die gezellige verstrooijing aan de mindere standen behoort te gunnen, opdat zij niet eenige afleiding van de zorgen des levens alleen in den drank zoeken, terwijl men, bij het bestaan van zucht tot genot, alleen ontevredenheid met zijn lot kan te weeg brengen bij dengene, dien men daarvan versteekt en de middelen tot voldoening weigert, vooral wanneer hij den meergegoede aan zijne zucht tot genietingen en vermaken den ruimen teugel ziet vieren.

Ik heb dit onderwerp eens willen bespreken, omdat de zaak niet alleen de residentie betreft, maar alle gemeentebesturen in ons land, en in verband staat met eene strekking, die ik voor mij afkeur, behoudens den meest mogelijken eerbied voor de zienswijze van diegenen, die den Zondag op de heiligste wijze willen vieren. Mijn systeem in zake van godsdienst en geweten, is altijd geweest: vrijheid voor u, maar ook vrijheid voor allen!

(*A. H. en E. bl.*)

Arnhem, 6 *Nov.* Het groote nieuws van heden is, dat in den voorgaanden nacht een officier der schutterij zich uit de voeten zou hebben gemaakt, omdat zijne rekening en verantwoording als luitenant-kwartiermeester, over het voorgaande jaar, aan den schuttersraad aanleiding heeft gegeven, om den officier van justitie te verzoeken, die rekening ook eens te willen examineren. Het is te hopen voor de familie van den rekenpligtige, die hier eene goede winstgevende affaire heeft, dat dit onderzoek gunstig voor hem moge uitvallen, of schoon zijn overhaast vertrek dit doet betwijfelen.

ENGELAND.

Daar het tijdstip van de prorogatie van het engelsche parlement den 19den October geëindigd was, waren de beide Huizen opgeroepen, om op nieuw de prorogatie te hooren uitspreken tot den 19den November. Vermits nu de daarbij veelal gebruikelijke woorden: «tot behandeling van verscheidene dringende en gewigtige aangelegenheden» niet uitgesproken werden, zoo gelooft men, dat het parlement den 19den November op nieuw eene prorogatie zal ondergaan.

— Tot leden van het Lagerhuis zijn gekozen: te Guildford de heer Onslow, te Leominster de kapitein Hanbury en te Reigate de heer Monson.

— Sir John Potter, die Manchester in het Lagerhuis vertegenwoordigde, is overleden. De heer Bazley, een liberaal, heeft zich tot candidaat voor de opengevallen plaats gesteld. De conservatieve partij heeft den secretaris van staat voor de Indische aangelegenheden, lord Stanley, uitgenoodigd zich tot candidaat te stellen, doch deze heeft dit aanzoek van de hand gewezen. Overigens moeten nog twee andere candidaten zijn opgetreden, namelijk de heer Fairbairn en Fred Peel. Men houdt het er echter algemeen voor, dat de heer Bazley gekozen zal worden.

— Het volgende is een bewijs, dat de bill op de zamenzweringen, in der tijd door lord Palmerston bij het parlement ingediend, nog dezelfde hevige tegenkanting bij Engelands bevolking ontmoet als in de eerste oogenblikken van opgewondenheid, zoodra namelijk die snaar aangeroerd wordt. De heer Masey, onder-secretaris van staat bij het departement van binnenlandsche zaken onder het ministerie Palmerston, heeft voor eenige dagen eene rede tot zijne kiezers gehouden, waarin hij de staatkunde van lord Palmerston verdedigde. Hoewel hij nu een der weinige parlementsleden was, die dit jaar met dat doel voor hunne kiezers optraden, ging alles goed, tot dat hij ook op zich nam, de bill op de zamenzweringen te verdedigen. Aan dit punt genaderd zijnde, deed zich eene sterke afkeuring hooren, welke zelfs van dien aard was, dat de redenaar genoopt was, voor goed van dit onderwerp af te stappen en eene uitvlugt te zoeken in eene andere kwestie, die zijn toehoorders minder aanstootelijk was. Dit geval is te opmerkelijker, vermits de parlementsleden, die tusschen de beide zittingen als redenaars in het openbaar optreden, dit gewoonlijk voor hunne staatkundige vrienden doen, zoodat een slecht onthaal tot de groote zeldzaamheden behoort.

DUITSCHLAND.

Wij lezen in de *Triester Zeitung* van 9 November het volgende, omtrent de verandering van het ministerie in Pruissen:

Met de bladeren, die de herfstwind van de boomen schudde, is in Pruissen ook een rij staatsmannen van het tooneel getreden, die het land moede begon te worden. Dit is in onzen bewegelijken, veranderlijken, naar nieuws hakenden tijd een lot, dat velen deelen, dat menigeen zelfs zonder persoonlijke schuld treft. Zelfs groote mannen wordt men somwijlen moede, — en zooveel te ligter gelooft men hen te kunnen ontberen, die geen stralenkrans van buitengewone begaafdheden omgeeft, aan wie zich geen werk, geen daad verbindt, die hun roem aan de nakomelingschap overbrengt. Wel heeft het ministerie Manteuffel een » reddende daad" volbragt, doch daarmee heeft het slechts zijn pligt gedaan, en de tijd is immers voorbij, waarin het gold dammen op te werpen tegen de bruischende, alles overstroomende golven.

Nu vliet de stroom in een geregelde bedding en men heeft alleen te zorgen, dat hij alle gedeelten des openbaren levens gelijkmatig bevrucht. Daartoe zijn de mannen uitverkoren, die de nieuwe regent aan zijne zijde riep, alle namen van de beste faam, aan hun hoofd een vorst, die in wijze zelfbeheersching de uitspraak des grooten Romeins omkeerde, en liever in Berlijn de tweede, dan in Sigmaringen de eerste wilde zijn.

In Pruissen zijn, zoo als in een staat waar de burgers het regt hebben, hunne hoogste en gewigtigste aangelegenheden opentlijk te bespreken, — in Pruissen zijn, nog vóór de benoeming van het ministerie Hohenzollern, vele woorden gesproken, om de hoop en de wenschen, die dat nieuwe tijdvak opwekt, uit te drukken. Groote volken en groote staten behoeven groote gedachten, als zij niet van die hoogte zullen afdalen en, wanneer kleingeestige belangen van het oogenblik het eenige is, waarmee men zich bezig houdt, voorwaar, dan is de dag huns vervals nabij. Voor Pruissen hebben wij zulk eene bezorgdheid niet, — de duitsche dapperheid, de duitsche gerindheid en de duitsche geest, waaraan het zijn rang onder de volken dankt, zijn ons ten waarborg, dat het zijn heil en den roem zijner toekomst niet zal zoeken, waar arglistige vleijers, benijders en vijanden het wenschen te zien.

— Men schrijft van Berdiczew, in Volnië, aan de *Oester. Zeitung:*

Een man uit de heffe des volks had sedert lange jaren tot beroep, zich met onwettige kinderen, wier geboorte geheim moest blijven, te belasten. De moeders bragten ze hem, betaalden een zwaar kostgeld en zeer dikwijls kwam hij dan nog geld vragen, om den doctor en de medicijnen te betalen, als de kinderen ziek waren.

Ten laatste kwam hij met een treurig gelaat en berigtte der arme moeder den dood haars kinds en vroeg geld voor de begrafeniskosten. Maar nooit had de ongelukkige haar kind mogen zien, want het was reeds voor de voorgewende ziekte dood. Naauwelijks had de man, die haar beloofde, het kind tot vader te zijn, het in zijne magt, of hij doodde en begroef het. Zoo heeft men verscheidene kleine lijken in het huis en op andere plaatsen gevonden. Een commissie van onderzoek is benoemd en zal weldra het aantal slagtoffers en de geheele uitgestrektheid dezer schurkenstreken bekend maken.

Berlijn, 7 Nov. Uit goede bron verneemt men, dat de prins-regent den afgetreden minister-president v. Manteuffel in vleijende woorden heeft bedankt voor de door hem aan den staat bewezen diensten, en hem den graventitel en het lidmaatschap van het heerenhuis heeft aangeboden. De heer v. Manteuffel zou een en ander van de hand hebben gewezen met de opmerking, dat hij, zonder uitzigt op belooning, het ministerie in gevaarvolle tijden had aanvaard, en dat hij het als een bewijs van ongenade zou beschouwen, als men hem thans met dergelijke uiterlijke onderscheidingen het vertrekken, vermits hij zijne belooning in zijn eigen bewustzijn vond. Daarentegen heeft de afgetreden minister gunstbewijzen gevraagd voor die ambtenaren van zijn departement, welke zich door veeljarige diensten en ijver hadden onderscheiden, waarin door den prins-regent onmiddelijk is bewilligd.

— Men verzekert, dat de heeren v. d. Heydt en Simons, die, gelijk men weet, weer deel uitmaken van het nieuwe cabinet, zich zoo zeer van hunne aftreding overtuigd hielden, dat de eerste reeds eene andere woning gehuurd, en de laatste bereids een treffend afscheid van de ambtenaren zijns departements genomen had.

— De heer v. Manteuffel zal morgen reeds het hôtel van het ministerie van buitenl. zaken verlaten, om voor den heer v. Schleinitz plaats te maken.

— De toebereidselen voor de verkiezingen zijn in vollen gang.

— In de nabijheid van Calcar heeft een jagtopziener, vader van vijf kinderen, twee schoten op zijne vrouw gerigt en, toen de dood daarop niet volgde, bragt hij haar nog eenige wonden met een hartsvanger toe en verwijderde zich. De zwaar gewonde vrouw sleepte zich met moeite naar hare vrij ver verwijderde woning. Oogenblikkelijk aangebragte geneeskundige hulp doet nog eenige hoop voeden, dat de ongelukkige in het leven zal blijven. Daags na de misdaad vond men het lijk van den jagtopziener in het bosch. Hij had zich een kogel door de hersenen gejaagd.

Bremen, 4 Nov. In den nacht van den 2 op den 3 dezer, werden de bewoners van Bremershaven te middernacht door het geroep van brand opgeschrikt, en ras verbreidde zich het treurig berigt, dat de »*Hudson*" in vlammen stond. De *Hudson* lag in de nieuwe haven, niet verre van de oostelijke kaai, van deze echter gescheiden door de zeestoomboot *Bremen* en een hieraan liggende engelsche bark. Uit dit vaartuig en uit een westwaarts van de *Hudson* liggende tweede engelsche bark, nam de boot kolen in voor de voorgenomen reis naar New York. Dit innemen van kolen werd ook in den laatsten nacht voortgezet, zoodat er zich, behalve de officieren, de ingenieurs en een groot deel der manschap, van welke laatsten verscheiden als wachten uitgezet waren, een aantal arbeiders aan boord bevond, toen de brand uitborst. Of het aan het dadelijk ingestelde en ijverig voortgezet onderzoek gelukken zal, de oorzaak des brands te ontdekken, moet afgewacht worden, en daarom bepalen wij ons tot de zekere gebeurtenissen. Te middernacht, of eenige minuten later, bemerkten eenigen der bemanning een verdachten damp, die de machinekamer vervulde, en dadelijk riepen zij *brand*. Bijna onmiddelijk daarop zag men, bij het invallende licht, vlammen in die ruimte, en nog eenige minuten later, had het vuur zich reeds zeer uitgebreid en sloegen hooge vlammen over het verdek. De stoomspuit (*Dampfspritze*) werd dadelijk aangewend, maar kon niet werken, wijl er niet genoeg stoom voorhanden was. Daarentegen werden de zoogenaamde krachtspuiten (*Forcespritze*) in beweging gebragt; men beproefde het vuur door middel van natte zeilen te smoren, en de stoomboot *Bremen* trachtte met hare krachtspuit hulp te verschaffen. Ook waren weinige minuten later de onlangs opgerigte groote bluschinrigtingen der haven tot hulp gereed. In dezen korten tijd had het vuur evenwel, in weerwil van de inspanningen van een niet gering aantal zaakkundige en moedige mannen, zulk een uitgestrektheid bereikt, dat ieder deskundig oog de onmogelijkheid moest erkennen, de fraaije boot voor den ondergang te bewaren.

Faalde thans echter rustige omzigtigheid en geestkracht, dan was niet alleen de *Hudson*, maar waarschijnlijk ook de stoomboot *Bremen* en een groot aantal andere schepen verloren. Want de *Hudson* lag, gelijk wij reeds gezegd hebben, tusschen twee engelsche barken, digt bij de stoomboot *Bremen*, en aan alle zijden lagen schepen. Bij den heerschenden oostenwind moest men het beproeven, het brandende schip naar de westelijke kaai te brengen, en wel zoo digt mogelijk bij de sluis, zonder door het hoogst waarschijnlijk later zinkende wrak den ingang der haven te versperren. Al deze maatregelen werden met bedaardheid en zekerheid uitgevoerd, waarbij vooral de getrouwe pligtsvervulling der officieren en bemanning van de *Hudson*-zelve, het meest tot het wel gelukken bijdroeg. Intusschen had het vuur thans de *Hudson* over hare geheele lengte aangetast, en bood den aanschouwers een vreeslijk prachtig tooneel aan. Trots dezen geweldigen brand, verliet de bemanning den bodem niet, voordat hij op de gewenschte plaats lag, en toen het kappen van de voor de overige schepen nog steeds gevaarlijke masten gelukkig was volbragt, week zij eerst van haar post, toen het verder behoud nutteloos en onmogelijk was geworden. Terwijl de spuitgasten van Bremershaven, ondersteund door het corps van de naburige hanoversche plaats, die echt vriendschappelijk nabuursgezind waren toegesneld, de overige schepen en de havenwerken beschutten, veranderde het trotsche stoomschip allengskens in een treurige ruïne, en de aanbrekende dag zag, in plaats van het prachtige vaartuig, een onvormelijke, rookende ijzeren kast, die door niets als door hare grootte aan de binnen weinig uren vernielde *Hudson* herinnerde.

ZWITSERLAND.

Bern, 5 Nov. De bonds-commissarissen hebben, na hunne zending te Genève te hebben volbragt, van den bondsraad vergunning ontvangen, die stad te verlaten. De heer Dubs is alhier aangekomen, en heeft den bondsraad een mondeling verslag medegedeeld.

NIEUWS

op het gebied van Handel en Nijverheid, enz.

Kunsten en Wetenschappen.

Dubbele fluit. Een fluitist te St. Petersburg heeft een instrument uitgevonden, dat de werking van twee fluiten in zich vereenigt. Op deze dubbele fluit kan men elke melodie met accompagnement blazen, gelijk de zamensteller van het kunststuk dit zelf op een concert reeds ten gehoore heeft gebragt.

Statistiek.

Hoogescholen in Oostenrijk. De negen oostenrijksche hoogescholen besteden jaarlijks voor het onderwijs fl. 1. 427. 289, waartoe uit 't lands middelen voor 1. 122. 822 fl. wordt bijgedragen, wijl alleen de krakauer universiteit eigen vermogen bezit, dat bovendien meest uit goederen bestaat, die op pruissisch en russisch grondgebied liggen, en wier opbrengst door de regeringen dier landen niet wordt uitbetaald. In 1857 ontvingen aan subsidien: Weenen 231. 306, Gratz 61. 312, Inspruck 50 942, Praag 186.834, Lemberg 104.782, Krakau 94. 238, Pavia 145. 702, Padua 130. 552 en Pesth 135. 621 fl.

Bergwerken. De gezamentlijke productie van de bergwerken in Pruissen heeft in 1857 de waarde van 34. 125. 861 thlr. bereikt, en 114. 832 arbeiders met 195. 930 vrouwen en kinderen werk verschaft. Het belangrijkste daarvan zijn de steenkolen: 47. 363. 716 tonnen à 4 centenaars, en bruinkolen: 18. 244. 423 tonnen à 3 cent. Deze hoeveelheid is meer dan de helft van 'tgeen Engeland, en meer dan wat België, deze beide hoofdproductielanden, noodig hebben. Daarbij komen 3. 517. 205 tonnen à ongeveer 3 cent. ijzererts, 4. 377. 789 cent. zinkerts, waardoor Pruissen den eersten rang onder alle tin opleverende landen inneemt. Verder 1. 318. 309 cents. kopererts, 608. 742 cent. looderts, enz. De waarde van de voortbrengselen der ijzerhutten steeg tot 79. 811. 055, waarbij ijzerwerk de hoofdrol speelde en te zamen 17. 539. 571 cent. bedroegen. In deze hutten vonden 59. 510 werklieden en 124. 441 vrouwen en kinderen bezigheid. De zoutmijnen eindelijk leverden aan verschillende soorten van zout 72. 975 last, ter waarde van 1. 753. 516 thlr. en hielden 2275 arbeiders met 5315 vrouwen en kinderen bezig. De gezamentlijke opbrengst der bergwerken, hutten en zoutmijnen bedroeg de som van 115. 690. 432 thlr.

Engelsche handelsvloot. De handelsvloot van het britsche koningrijk bestond, in het begin van 1858 uit 27. 097 vaartuigen, met een inhoud van 4. 558. 740 tonnen. In den loop van het vorige jaar zijn er 1369 schepen, met een inhoud van 284. 523 tonnen, bijgebouwd, daarentegen 662 schepen, metende zamen 157. 683 tonnen, door schipbreuk verloren gegaan en 79 van 9022 tonnen als onbruikbaar afgekeurd, zoodat de werkelijke vermeerdering bestaat in 628 vaartuigen, met 117. 818 tonnen.

Bevolking. Door landverhuizing verloor Grootbrittanje in 1855: 176. 807, in 1856: 176. 554, en in 1857: 212. 175 zielen. Van de laatsten zijn er 126. 905 naar de Vereenigde Staten gegaan, 21. 001 naar de engelsche koloniën in Noordamerika, 61. 248 naar Australië en 3721 naar andere landen. 't Grootste gedeelte der landverhuizers, 120. 279, bestond uit mannen. 51. 190 personen hadden den ouderdom van 14 jaren nog niet bereikt.

Koffijboomen op Java.

Over het oud worden der koffijboomen op Java, vindt men in de *Bataviasche Zeitung*, die te Leipzig verschijnt, eene belangrijke mededeeling, die wij hier aan het oordeel van deskundigen willen onderwerpen; zeer zou het ons verheugen, indien wij over dit belangrijk punt, dat ook reeds de aandacht onzer Regering heeft tot zich getrokken, van den een of anderen, daarmede goed bekenden indischen ambtenaar nadere toelichtingen mogten verkrijgen. In gemeld tijdschrift wordt gezegd: „Zoodra de koffijboomen 15—20 voet hoog zijn, beginnen zij op Java oud te worden en geene vruchten meer te dragen; de oude koffijboomen verkrijgen dan een stam van ½—1 voet dikte; zij blijven, wel is waar, dan nog vele jaren in het leven, doch brengen slechts bladeren, en geene bloesems en vruchten meer voort. Als redenen hiervoor heeft men opgegeven, dat de grond, ten gevolge van het lange staan der boomen, geen kali of natron meer zou bevatten, omdat de boon van den koffijboom, volgens de scheikundige ontleding, 42 pCt kali en 11 pCt. natron bevat; de grond zou daardoor allengskens al deze bestanddeelen verliezen, en later niet meer in staat zijn, deze voor de vorming der vruchten noodige zouten op te leveren. In Arabië, het vaderland van de koffij, wordt echter een zoo vroegtijdig oud worden van deze boomen niet waar genomen, integendeel vindt men er zelfs vele oude, 60—70 voet hooge, vruchtdragende koffijboomen, zonder dat de bodem daardoor uitgeput schijnt; buitendien is het door de ondervinding bewezen, dat herhaalde proeven, op Java genomen met het bemesten van den grond met asch die, zoo als bekend is, hoofdzakelijk uit kali en natron bestaat, toch niet het gewenschte resultaat hebben opgeleverd, om namelijk de oude koffijboomen vruchten te doen voortbrengen. Het is dus de invloed van het klimaat, en hoofdzakelijk de hooge temperatuur, het gebrek aan behoorlijke afwisseling in de jaargetijden, en de grootere relatieve vochtigheid, die den koffijboom op Java in de kracht van zijn leven verzwakken, en hem geen hoogen ouderdom doen bereiken. Wij willen ons hier niet met eene kritiek van het hier gezegde inlaten, doch ter loops eenige opmerkingen in het midden brengen, waardoor hier en daar het betoogde wel eenigzins gewijzigd zal worden. Vooreerst strookt het niet met de ondervinding, dat de koffijboom, zoodra hij de hoogte van 15—20 voet heeft bereikt, onvruchtbaar wordt; op Java bestaan eene menigte tuinen en een onnoemelijk aantal boomen, die het tegendeel bewijzen. Is slechts aan de met deze cultuur belaste ambtenaren een doelmatig terrein aangewezen — en hierin wordt dikwijls genoeg gezondigd — dan leven de koffijboomen veelal nog een 20 à 25tal jaren, na de hoogte van 15 — 20 voet te hebben bereikt. Verder wordt hoofdzakelijk de hooge temperatuur als reden voor het vroegtijdig oud worden der koffijboomen opgegeven; men bedenke echter, dat de meeste koffijtuinen gemiddeld op 2500—3000 voet hoogte boven zee liggen, alwaar de temperatuur der lage landen reeds zeer getemperd is; wel is waar, heerschen hier de nevels en regens meer en langer dan in de benedenlanden, en zullen deze wel iets tot het vroeg oud worden bijdragen.

De ondervinding heeft echter ook geleerd, dat zelfs geheel jonge koffijtuinen, die door onkunde der ambtenaren te hoog waren aangelegd, geene bloesems en vruchten droegen, hoe weelderig zij er ook uitzagen, en dit niettegenstaande de bovengemelde zouten hier nog ruimschoots ten behoeve dier boomen aanwezig waren. Er moeten dus nog andere, hier niet opgesomde invloeden zijn, die tot het vroeg oud worden der koffijboomen aanleiding geven.

(*N. Am. H. Eff. bl.*) REDACTIE.

Ingezonden stukken.

De bereiding van ruwe Rietsuiker.

Alhoewel kunsten en wetenschappen thans zeer ver gevorderd zijn, zoodat, wanneer men een blok hout uit de handen van een timmerman neemt, en aan een scheikundige ter hand stelt, men, binnen weinig tijd, dat blok hout in een klomp suiker zal zien herscheppen, zoo moet ik toch ronduit verklaren, dat men tot nu toe met de bereiding der rietsuiker nog steeds in het duister schermt. Want, niettegenstaande er zoo vele uitvindingen ter verbetering der methode van rietsuiker-bereiding in de laatste dagen zijn tot stand gekomen, zoo is er toch geen enkele van die methodes, welke, hoe zamengesteld ook, regtstreeks aan de verwachting kan beantwoorden, daar de eene te kostbaar en de andere te omslagtig is, terwijl geene er van op wetenschap gegrond is. Om den lezer hiervan te overtuigen, zal ik opzettelijk de gewijzigde Melsens methode, die men vermeent, dat werkelijk op de wetenschap steunt, tot het onderwerp van dit mijn schrijven maken.

In het Tijdschrift der Natuurkundige Vereeniging te Batavia, 3en Jaargang 1852, No. VII (supplement nummer) bl. 783, leest men het volgende:

„De grondbeginselen, waarop de methode van suikerbereiding, door den heer Melsens voorgesteld, berust, zijn de volgende:

Afsluiting van het rietsap van de aanraking met de dampkringslucht.

Dit wordt bewerkt door de bijvoeging van dubbel zwaveligzuren kalk.

De helft van het in genoemd zout bevatte zuur ontwijkt langzamerhand uit het vocht. De dampvormige laag van het zuur, die zich onophoudelijk boven het sap bevindt, ontneemt de zuurstof aan de dampkringslucht, overal waar zij er mede in aanraking is.

Terwijl het zwaveligzuur daarbij in zwavelzuur veranderd wordt, dat zich met den kalk van het Melsenszout tot gips verbindt, wordt die zuurstof verhinderd als zoodanig in het sap te dringen.

Het gevormde zwavelzuur, telkens een gedeelte kalk aan het genoemde zout ontnemende, drijft het daarmede verbonden geweest zijnde zwaveligzuur uit, en op deze wijze heeft er eene aanhoudende vernieuwing plaats van de laag gasvormig zuur, die zich boven het sap bevindt".

Daar ik deze beginselen alleen aan de waarheid en ondervinding wil toetsen, zoo zal ik, zooveel mogelijk, bespiegelingen vermijden, en dus den lezer niet met omhaal van woorden en denkbeelden zonder grond lastig vallen, maar alleenlijk op de volgende waarheden opmerkzaam maken.

Waarom, indien het Melsenszout werkelijk de eigenschap heeft, om het rietsap voor den invloed der dampkringslucht te beschutten, waarom draagt dan het sap, dat reeds met dat zout is doortrokken, blijken van te veel zuur te bevatten?

Immers dit kan men waarnemen, wanneer men het rietsap tot suiker kookt, zonder het overmatig zuur door middel van kalk of anderzins te verontzijdigen; dan zal in plaats van prismatische [illegible] glucose suiker worden gevormd.

Dus waar zou dat zure element van daan komen?

Is dit van het riet-zelve afkomstig òf is het gevormd door het zout, òf heeft het Melsenszout de eigenschap niet, om het rietsap voor den invloed der dampkringslucht te beschutten?

Ik heb nogtans opgemerkt, dat het zure element veel overeenkomst heeft met zwavelzuur; — zou dat niet enkel gevormd zijn door het zout, met het in het rietsap-zelve aanwezige overmatig zuur? Of zijn het de in het rietsap èn zout èn kalk aanwezige alcalien, die oorzaak zijn van die ontaarding? Ik vraag dit daarom, wijl de alcalien, evenals alle zuren, de eigenschap bezitten, om de prismatische suiker in glucose, ja zelfs in *chulariose* te doen overgaan.

Doch, indien er werkelijk eene reactie van het in het rietsap overmatig zuur met het zout heeft plaats gehad, zoodat zwavelzuur wordt gevormd, dan volgt hieruit van zelve, dat zoo doende het rietsap met zwavelzuur is doortrokken!

Maar nu, daar sterk zwavelzuur de eigenschap heeft, om de suiker geheel te doen ontaarden, en zwakke zuren alsmede plantenzuren de prismatische suiker in glucose doen overgaan, zoo rijst hier van zelf de vraag, waarom moet het eene kwaad voor het andere plaats maken?

Dewijl het zwavelzuur even nadeelig is voor de prismatische suikerbereiding, als de zuurstof der dampkringslucht.

Men zal welligt hier in het midden brengen, dat de meeste suikerwording aan zwavelzuur is toeteschrijven.

Neen, het zwavelzuur is geen toovergodin. Maar de meeste stoffen, die men door middel van zwavelzuur tot suiker bereid heeft, zijn alle zulke, die geene genoegzame zuurstof bevatten en, alléén door bijvoeging van zuurstof, zullen die stoffen in suiker kunnen overgaan. En ook wegens de eigenschap van het zwavelzuur, om alle plantaardige bestanddeelen aantetasten, gebruikt men het, om de bolletjes van het zetmeel te doen bersten, ten einde de dextrine te doen uitvloeijen; maar dan moet men de overmatige zuurstof, door middel van kalk of anderzins, weder van de dextrine zien te bevrijden, wanneer men kristaliseerbare suiker verlangt te hebben.

Maar dit is bij het rietsap volstrekt niet het geval; want de in het riet aanwezige vloeistof is niet ander dan met water opgeloste suiker, met overmaat van zuurstof. Het kan zijn, dat daarin ook andere zouten of alcalien worden opgelost, maar daarom toch is nog niemand overtuigd, dat zwavelzuur de eigenschap heeft, om die van het rietsap te ontleden, want zelfs zwavelzure potasch is zeer oplosbaar.

Verder leest men:

„Die afwering van de zuurstof der lucht belet:

1o. de gisting van het rietsap, welke zonder die zuurstof niet plaats kan hebben.

2o. de kleuring van het sap, die een gevolg is van de verbinding der zuurstof met de zoogenaamde extractieve stoffen, met de eiwit-en olieachtige deelen van het sap. Hierbij wordt èn de reeds aanwezige kleurstof vernietigd èn de vorming van nieuwe voorgekomen.

3o. zou, volgens den heer Melsens, door de zoogenaamde antiseptische eigenschap van het meergenoemde zout eene coagulatie en defecatie der stikstofhoudende bestanddeelen van het sap plaats hebben. Het zal lager blijken, dat de eigenlijke defecatie of *nederzakking* der *gecoaguleerde* stoffen *zeer* onvolkomen geschiedt.

De voordeelen, uit de bevestiging dezer beginselen te verwachten, zijn duidelijk en bepaald. De vorming van kleurende deelen, die zich met de suiker vermengen, benadeelt hare hoedanigheid; de gisting, in werking gebragt door de zuurstof der lucht, en onderhouden door de eiwitachtige bestanddeelen van het sap, vermindert allengs de hoeveelheid van kristaliseerbare suiker, die achtereenvolgend in glucose, alcohol en azijnzuur veranderd wordt."

Dat de in het rietsap aanwezige stikstof de gisting bevordert, wil ik wel toegeven; maar tegen de bewering, dat alléén de zuurstof der dampkringslucht in staat is, om het sap te doen gisten, wil ik hier nog eenige bedenkingen opperen.

1o. Waarom zal de gisting toch plaats grijpen, alhoewel men het rietsap in eene luchtledige flesch doet?

2o. Wat is dan de reden, dat de melasse (die toch meer of min als alcohol moet worden beschouwd), gedurende verscheidene maanden aan den invloed der zuurstof van de dampkringslucht blootgesteld, niet tot azijnzuur overgaat; terwijl het rietsap, in driemaal 24 uren, geheel in azijnzuur verandert?

Dus, zou men hier niet oppervlakkig kunnen zeggen, dat het rietsap aan tweederlei soort van gisting onderhevig is:

1o. Wanneer het sap te veel koolzuur bevat, hetzij van het riet-zelve, of wel van den kalk afkomstig is, en

2o. Wanneer het koolzuur voor de zuurstof der dampkringslucht plaats moet maken.

Wat het eerste betreft, kan men in verscheidene rietst kken duidelijk waarnemen, dat het sap het kenmerk draagt van meer koolzuur te bevatten, zoodat het meer en meer op wijngeest gelijkt, en de smaak ook veel overeenkomst heeft met Maderawijn. En wanneer men dit sap tot nabij het kookpunt verhit, dan zal het onmiddelijk gedeeltelijk tot wijngeest overgaan en vlugtig worden.

Maar wat de afsluiting van de zuurstof der dampkringslucht door middel van Melsenszout betreft, moet ik kortheidshalve opmerken, wanneer het rietsap aan den invloed der dampkringslucht wordt blootgesteld, dan verandert het in azijnzuur en wordt met zwavelzuur doortrokken, verandert in chulariose, ja zelfs, als het te veel met zwavelzuur verzadigd is, in olmzuur. Dus, hier zie ik dat wij geen stap vooruitgaan, of wij het Melsenszout gebruiken of niet! — En dus, is het gebruik van Melsenszout, ter bereiding der rietsuiker, om zoo te zeggen, nog een raadsel.

En wat de kleuring van het sap betreft, waarvan de schrijver in de tweede plaats gewag heeft gemaakt, hierop kan ik niet anders, dan met schouder ophalen antwoorden, aangezien ik het rietsap altoos kleurloos vind, *tenzij dat het riet geheel en al bedorven is*, en om dat het zout geene eigenschap heeft, om het kleurlooze sap nog te verkleuren. Deze bespiegeling komt mij zeer ongerijmd voor, evenals het beweren van eenige suikerfabriekanten op Java, dat de kristallen reeds in het riet-zelve gevormd zijn, en dat zij die, door middel van vergrootglazen, duidelijk kunnen waarnemen. Gewis! bijaldien de moleculen van de djatihouten balken met vloeistof zijn doortrokken en zoo doorschijnend geworden zijn als die van het suikerriet, dan zullen zij die moleculen ook waarschijnlijk voor suikerkristallen aanzien.

Verder op bl. 786 leest men:

„Het sap had dus reeds in de afvoergoot een ander voorkomen gekregen, en vertoonde zich graauwgroen en troebel, door gedeeltelijk coagulatie der eiwitstof.

In defecatiepannen, na bijvoeging der overige hoeveelheid van het Melsenszout, een oogenblik tot het kookpunt verhit zijnde, bleek het, dat, na een half uur, en zelfs na 24 uren rust, zich slechts weinig zoogenaamd vuil had afgescheiden. Het vocht was troebel, door de vele en groote, onduidelijke, graauw groene vlokken. Hare groote oppervlakte, en waarschijnlijk ook de invloed van het zout, veroorzaakten, dat deze vlokken in suspensie bleven. Na eene voorafgaande proef, op kleine schaal, gelukte het mij, eene volmaakte defecatie te bewerken door bijvoeging van kalkmelk, waarvan ongeveer juist zoo veel benoodigd was, als bij de gewone werkwijze met kalk alleen. Het soms geheel heldere, soms een weinig opalescerende vocht had eene lichte rijnwijnkleur, en de snel nedervallende vlokken waren klein en als zamengeschrompeld. Het is mij gebleken, dat, wanneer men een weinig kalkmelk bij het waterheldere Melsenszout voegt, dit onmiddelijk een zwaar korrelig bezinksel laat vallen, waarschijnlijk een mengsel van neutralen en basisch zwavelzurenkalk, en daardoor wordt dus wel die snelle nederploffing der eiwitstof te weeg gebragt.

Het is niet alleen Melsenszout, dat die eigenschap bezit, om de in het rietsap aanwezige stoffen te doen coaguleren, maar bijna alle andere zouten vertoonen die hoedanigheid; in allen gevalle kan men het rietsap, door bijvoeging van kalkmelk, allengs helder maken, dewijl de coaguleerde stoffen daardoor zullen precipiteren. Maar dan wordt het sap sterk gekleurd als brandewijn. En hier is het mij gebleken, dat *de kalk de oorzaak is van die kleuring.*

Want, zoodra men het rietsap met kalkmelk begiet, zal het vocht eerst geel en nader donkerbruin gekleurd worden. Verscheidene middelen heb ik aangewend, om den kalk die eigenschap te ontnemen, doch te vergeefs; en alleen beenzwart is in staat, om het door den kalk gekleurde vocht weder kleurloos te maken.

Men zal hier waarschijnlijk vragen, wanneer het zout niet de eigenschap bezit, om de suiker kleurloos te maken, hoe kan dan, alleen door aanwending van dit zout en kalk en zonder filtratie, gelijk resultaat worden bekomen, als bij die, welke is gefiltreerd geworden?

Op deze vraag moet ik kortelijk antwoorden, dat men de oorzaak der verkleuring van de suiker, niet alleen aan het zout, maar ook aan het beenzwart, de vacuumpan en voornamelijk aan de klei moet toeschrijven.

Doch, daar er bij ondervinding een onderscheid gebleken is, tusschen bereide suiker met aanwending van Melsens zout en kalk, en die waarbij alleen kalk gebruikt is, zoo moet men eigentlijk nog dieper naar de natuurlijke oorzaak daarvan onderzoek doen; want zoo lang men de eigenschappen van dat zout nog niet regt kent en alleen op bloote bespiegelingen steunt of veel aan het toeval overlaat, zoo lang zal men ook in het duister blijven rondtasten en nimmer het doel bereiken.

Immers, zoo de aanwending van het Melsenszout ter bereiding der prismatische rietsuiker zeer doelmatig is, of dat de gewijzigde méthode reeds geheel aan de verwachting beantwoord heeft, zoodat geene verbetering noch verandering meer denkbaar is, zoo zal het verschil van vloeibare suiker, volgens het volgende staatje, zekerlijk niet plaats hebben?

Volgens Peligot moet er zijn van de 1000 deelen rietsap, 209 deelen kristaliseerbare suiker en geen stroop.

Volgens Plagne 208 deelen kristaliseerbare suiker en 7,5 stroop.

Volgens de gewijzigde Melsensméthode 156 deelen kristaliseerbare suiker en 33,0 stroop.

Dan hier ontwaart de lezer, dat de gewijzigde Melsens méthode nog veel te wenschen overlaat, omdat er meer vloeibare suiker wordt gevormd dan er wezen moet. De oorzaak hiervan, naar mijn inzien, moest alleen worden gezocht in de zwavelzure potasch, afkomstig meestendeels van den kalk, die in het vocht blijft opgelost.

(Wordt vervolgd).

Straat Sunda Doorgezeild.

DATUM.	VLAG.	NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN	DATUM	NAAR
Januarij	3 Pruisisch	Mephista	J. Anderson	Hamburg	29 Augustus	Singapore
"	4 Engelsch	Mohawk	Dalrymble	Singapore	21 December.	Mauritius
"	— "	Cariboei	J. Cubbius	Manila	23 "	Cork
"	— Zweedsch	William Sanno	C. A. S. Rant	Singapore	30 "	Londen
"	— Fransch	Malabar	A. Lablee	Macao	16 "	Havana
"	— Zweedsch	Hernösand	M. Prahm	Manila	14 "	Falmouth
"	5 Engelsch	John Masterman	F. Stewart	Shanghae	13 "	Londen
"	— "	Vesta	R. Potter	Liverpool	12 Julij	Singapore
"	— "	Isle O. May	David Burgess	"	4 September	Batavia
"	1 "	Blencathra	John Yeo	Foo-Chow-Foo	14 December	Melbourne
"	2 Rusch	Nicolaas I	L. Krogius	Shanghae	12 "	St. Petersburg
"	6 Engelsch	Northem Bride	W. E. Betts	Manila	22 "	Liverpool
"	— Fransch	Le Singapore	G. Mored Michel	Bordeaux	10 September	Hongkong
"	— Nederlandsch	Diana	E. H. Masdorp en Zn.	Amsterdam	12 "	Batavia
"	— "	Javaan	H. Munnick	Batavia	4 Januarij	Amsterdam

Aangekomen schepen te *Batavia.*

DATUM.	VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDERS.	VAN		AGENTEN.
Januarij	5 Nederlandsch	schoener	Helmers	A. Messen	Bangkok	16 Dec.	van Ommeren, Rueb & Co.
"	— Amerikaansch	schip	R. P. Torbes	P. C. Ballard	Boston	12 Oct.	Pitcairn, Syme & Co.
"	— Nederlandsch	bark	Columbine	C. A. Malbranc	Sydney		Schimmelpenninck & Co.
"	— Hamburgsch	schip	Podesta	Angelbeck	Melbourne		Metzendorff, Wilmans & Co.
"	6 Nederlandsch	bark	Thesis	J. Visser	Manila	23 Dec.	de Weerdt, Ruyl & Co.
"	— "	"	Walcheren	K. Kock	Liverpool	2 Sept.	Busing, Schröder & Co.
"	— "	"	Afrika	G. Mannourij	Amsterdam	13 "	Haager & Schuurman.
"	— "	schip	Jason	Lourens	Rotterdam	29 "	Reijnst & Vinju.
"	— "	"	Burgemeester Hoffman	N. A. Dykema	"		van Ommeren, Rueb & Co.
"	— "	"	Jupiter	Burggraaf	Amsterdam	12 "	Haager en Schuurman.
"	— Amerikaansch	"	Kit Carsen		Calcutta		Paine Stricker & Co.
"	— Hamburgsch	"	Kungo		Melbourne		C. Bahre & G. Kinder.
"	— Engelsch	"	Isle o May	Burgess	Liverpool	4 "	Borneo Comp. Limited.
"	— Nederlandsch	bark	E. W. van Dam van Isselt	J. Kolm	China		Haager & Schuurman.
"	7 "	"	Willem Daniel	Meester	Soerabaija		Paine, Stricker & Co.
"	— Ned. Indisch	brik	Pasekan		Pecalongan		Gezagvoerder.

Vertrokken schepen van *Batavia.*

DATUM.	VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR
Januarij	6 Z. M.	stooms.	Phoenix ... Luit. t/z. 1 kl.	M. B. D. Escher	Sam., Soer. en Bonthain
"	— Nederlandsch	schip	Susanna	C. Vonck	Boni via Samarang en Pasoeroean
"	— "	"	Elisabeth	H. A. Harms	Boni via Samarang
"	— "	"	Willem III	C. van der Burg	Boni via Soerabaija
"	— "	"	Landbouw	P. A. Kleijnenberg	Boni via Samarang en Soerabaija
"	— "	"	Ternate	T. Carsz Tn.	Boni via Samarang
"	— Zweedsch	"	Prins Oscar	Oberg	Soerabaija
"	— Nederlandsch	"	Philips van Marnix	E. van Duijn	Samarang
"	— Z. M.	stooms.	Groningen ... Kapt. Luit. t/z.	C. dit Dubicart	"
"	8 Nederlandsch	schip	Princes Amalia	L. W. v. Rijn v. Alkemade	Nederland via Samarang
"	— "	brik	Rhynvis Feith	Lammers	" via Soerabaija
"	— "	"	Cornelia Hendrika	C. Jaski	Nederland
"	— Ned. Indisch	stooms.	Koningin der Nederlanden	E. Lewis	Singapore

In lading liggende schepen te *Batavia.*

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	bark	Eva Johanna*	H. de Boer		Haager & Schuurman.
"	"	Anna Paulowna*	W. Bek Wz.		"
"	"	Afrika	Mannoury		"
"	"	E. W. van Dam van Isselt	J. Kolm		"
"	schip	Jupiter	P. Burggraaf		"
"	brik	Karel August	A. Huizer		"
"	3 mast	schoener Adèle*	H. B. R. Jaski		"
"	schip	Hebe	A. H. Kiehl		Schimmelpenninck & Co.
"	bark	Pantalon	Bruinzeels		"
"	"	Constance	Kimmerer		"
"	"	Jacobus	van Leon		"
"	"	Tasmania	B. J. Jonker		"
"	brik	Christiaan Louis	de Vos		"
"	"	Acadia	G. Greefkes	Exp. Boni	"
"	"	Joan Jacob	Wilphorst		"
"	bark	Amboina	W. H. Rusman		Reijnst & Vinju.
"	4 mast	schoener Argo*	van Teutem	Exp. Boni	"
"	3 "	schoener Zephir	de Vries		"
"	bark	Twee Anthony's*	van Rijn van Alkemade		"
"	"	Regina Maria*	S. Ouwehand		Maclaine, Watson & Co.
"	"	Stad Middelburg*	D. D. Ouwehand	Exp. Boni	"
"	"	Catharina Maria*	Schuchard	Padang	"
"	schip	Zeelandia*	W. Blaakhert		"
"	"	Johanna Christina*	J. R. de Boer		Landberg, Bescet de Bie & Co.
"	"	Louis Meijer*	O. Hazewinkel		"
"	"	Twee Cornelissen	J. C. Krije		"
"	"	President Plate*	J. C. Hartsen		"
"	"	Noord Braband*	H. R. Bok	Exp. Boni	"
"	"	President van Rijckevorsel*	C. Vermeij	Exp. Boni	"
"	"	Cornelia en Geertruida	C. E. Hoeksma		"
"	bark	Voorwaarts*	G. F. Bus		"
"	"	Souburg*	van Linderen		"
"	schip	Nieuwland	D. G. Pott		"
"	bark	Jeannette en Agatha	C. Kleijndert		"
"	"	Alcijone	H. C. Haacke		Busing, Schröder & Co.
"	"	Henriette*	J. M. van der Veer		C. Bahre & G. Kinder.
"	"	Haamstede*	H. H. de Boer		van Ommeren, Rueb & Co.
"	"	Almonde	Surie		"
"	schip	Burgemeester Hoffman	N. A. Dijkema		"
"	schoener	Helmers	A. Messen		"
"	bark	Coustantia*	E. Vonck		"
"	"	Den Elshout*	Bonjer		"
"	schip	Johanna Maria Christina	Gorter		Paine, Stricker & Co.
"	bark	Vijf Gebroeders	G. J. Teensma		B. Kopersmit & Co.
"	"	Neptunus*	P. Schuurman	Exp. Boni	"
"	"	Waterloo*	D. Duinker	Exp. Bani	"
"	"	Eensgezindheid*	B. G. Flik		"
"	"	Onderkerk a/d. Amstel*	D. H. Kramer	Exp. Boni	"
"	"	Ida Elisabeth*	H. Kramers	Soerabaija	"
"	schip	Biesbosch*	J. H. Mugge		"
"	"	Prins van Oranje*	Hensing	Soerabaija	de Weerdt, Ruijl & Co.
"	brik	Princes Charlotte*	Hille	Japan	"
"	bark	Fortuna*	de Ligny		"
"	"	Thetis	J. Visser		"
"	"	Ferdinand en Louis	J. K. de Weerd		Jacometti & Co.
"	"	Allegonda Jacoba	Deurholtz		J. Cezard & Co.
"	"	Odilia Magaretha	Hazelhoff		"
"	schip	Willem de Eerste	T. J. Niedfeld		"
"	"	Delft*	van Geelkerken		"
"	"	Jedo	van der Hoeven	Exp. Boni	"
"	bark	Beurs van Rotterdam	T. de Vos		"
"	"	Johanna Maria	J. Dam		"
"	schip	Admiraal de Ruijter	B. Koster		E. Moormann & Co.
Nederl. Ind.	bark	Ameer* hern. Achmat Poeka	Sech Balfagie	Soerabaija	Buijs, Jacobsen & Co.
"	"	Faid Alim*	Sech bin Waber	Makasser	"
"	brik	Oemar Bassan*	Sech Balfagie	Singapore	"
"	bark	Aladanie*	Hadjie Hassan		"
"	"	Anis Balgair*	Sech bin Soenkar		"
"	"	Noorban*	Said Alie bin Djen	Soerabaija	B. J. Jacobs.
"	brik	Fathool Main*	Sech Mohamat	Amboina	"
"	"	Atiatool Rachman*	Sech Oemar Bafadal		"
"	bark	Marzoek*	Said Alhabassij	Banjermassing	"
"	"	Fathal Karim	Sech Bafagie	Samarang	"
"	"	Sara Eleonora*	D. Schuijmer	Samarang	Cassalette & Co.,
"	brik	Zwaluw*	P. P. Bloem	Japan	Haager & Schuurman.
"	bark	Marianne Antoinetta*	J. Winter		B. Kopersmit & Co.
"	schoener	Coquette, vr. Eng. schoener Alice Marten		Pasaroean	Morgan, Melbourn & Co.
Engelsch	bark	Vernon*	Gilbert		Hunter, Houghton & Co.
"	"	Ravensworth*	Applety		Maclaine, Watson & Co.
"	"	Heather Bell*	H. Ockenden	Falmouth	"
"	"	Isle O. May	Burgess	Singapore	Borneo Company Limited.
"	schip	Lord Warriston*	Look		Morgan, Melbourn & Co.
"	"	Ellen Rodger*	J. Kraij	Singapore	Martin, Dyce & Co.
Fransch	bark	Mauritius*	Regnier		C. Bahre & G. Kinder.
"	"	Albert Cezard*	J. Doin	Frankrijk	J. Cezard & Co.
"	schip	Benjamin*	Durouxguithen		Dümmler & Co.
Amerikaansch	"	Robert Patten*	Donnell		Maclaine, Watson & Co.
"	"	R. B. Torbes*	Ballard		Paine, Stricker & Co.
Hamburg	schoener	Helene*	Range		C. Bahre & G. Kinder.
"	bark	La Rochelle*	Meijer		Metzendorff, Wilmans & Co.
"	schip	Neumuhlen*	Heuer		"
"	"	Podesta*	Angelbeck		"
Hanover	"	Kroonprins Ernst August.*	Meijer		C. Bahre & G. Kinder.
Bremer	brik	Ocean*	Farrelmann		"
Zweedsch	bark	L. A. Bang*	Möök		Busing, Schröder & Co.
"	brik	Sijdpolen*	Söderberg		Metzendorff, Wilmans & Co.
"	"	Diadem*	Hansson		"
"	"	Emma*	Nordvall		"
"	schip	Oscar I*	Blomquist		Pitcairn, Syme & Co.
Oldenburgsch	"	Aeolus*	Jantzen		E. Moormann & Co.

[illegible]WEEDE BIJVOEGSEL behoorende bij den *Java-Bode*, van Zaturdag, 8 Januarij 1859, No. 3.

Aangekomen Schepen te *Soerabaija.*

DATUM.	VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
[illegible]	N. I.		Banel Gair	Segaf	Batavia
—	Deen.		Hindostan	Bendiken	"
[illegible]	Z. M.	stooms.	Ardjoeno kapt. lt. t/z.	van Hasselt	Boleleng
	"		Rembang lt. t/z. 1 kl.	van Heeckeren	Batavia
—	Ned.		Pictura	Vogel	Kema
[illegible]	Bal.		Ardjoeno	Sariedjo	Balie
[illegible]	N. I.	stooms.	Padang	Schipper	Makassar
	"		Fathool Moebarak	Asegaf	Samarang
	"		Bingseeng	Sariman	Balie
	"		Oosterling	Walter	Batavia
—	Ned.		Laura en Adèle	Noël	"
	N. I.		Mustora	Abd. Rahiem	Samarang
	Ned.		Provincie Drenthe	Beckering	Batavia
—	"		Wildeman	Droest	"
—	N. I.	stooms.	Kon. der Nederlanden	Lewis	"
29	Ned		IJssel	Marschalk	Probolin
—	Z. M.	stooms	Princes Amalia kt. lt.	t/z Clarkson	Balie.

Vertrokken Schepen van *Soerabaija.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Dec.	24	Z. M.	stooms.	Princ. Amelia kt. lt. t/z	Clarkson	Om de Oost.
"	—	Bal.		Pinang	Ong Kaij	Balie.
"	25	Fr.		Le Prophète	E. E. Guérin	Frankrijk.
"	—	N. I.		So-Ootdin	Saidbin Kasim	Bandjermass.
"	—	Ned.		Koning Willem III	H. H. Zeijlstra	Nederland.
"	27	N. I.		Rachmanie	Marz. Osman	Grissee.
"	—	"		Little Tot	Katjoong	Pasoeroean.
"	28	Ned.		S. van Heel	Dietz	Nederland.
"	29	Hanov.		Munster	G. Kok	Falmout.
"	—	N. I.		Fathal Hair	Said Baladran	Sumanap.
"	—	Z. M.	stooms.	Ardjoeno kapt. lt. t/z	van Hasselt	Om de Oost.

In lading liggende schepen *te Soerabaija.*

VLAG.	NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch....	Stad Schiedam	T. Wulp		Fraser Eaton, & Co.
"	Bellatrix.	van der Wijk		"
"	Louise Jacoba Johanna	Baumgarten		"
"	Elisabeth	Veenstra		"
"	Drie Vrienden	L. P. Anderson		"
"	Gerardus Jacobus	Kiliaan	Nederland.	"
"	Jacob	Börger		Wm. Mathieu & Co.
"	Jan Schouten	Coening Meijer		Schimmelpenninck & Co.
"	Yssel	Maarschalk		"
"	Zaanstroom	Schaap		"
"	Prins Frederik der Nederlanden	de Wit		"
"	Oost India Packet	Postma	Nederland.	"
"	Provincie Drenthe	Beckering	"	"
"	Wildeman	Droest	"	"
"	Everdina Elizabeth	Tonjes		Ruyl, Cramer & Co.
"	Laurens Koster	Koenen		"
"	Kinderdijk	Zwanenburg		"
"	Jonge Jan	Pheiffer		J. F. van Leeuwen & Co.
"	Eersteling	Mann		"
"	Anna	Dabroek	Nederland.	"
"	Ary Scheffer	Kunst		"
"	Delfshaven	Schaap qq.		B. Kopersmit & Co.
"	Pictura	Vogel	Moluccos.	"
"	Baltimore	Brakke		"
"	Louise	Buijs		"
"	Louisa Anthoinetta	McKenzie		B. J. van Eck & Co.
"	Senior	K. L. Swart	Nederland.	"
"	Johannes Albertus	J. C. Londt		"
"	Laura Adèle	Noël	Nederland.	Adam & Co.
Nederl. Indie....	Fear Not	McKenzie		Fraser, Eaton & Co,
Engelsch.........	Sydney	Grant		"
"	Lismoyne	Dempster		Mc. Milan & Co.
"	Anna Forster	Clarke	Engeland.	"
"	Princess	G. Sargent	"	Adam & Co.
"	Scotch Lassie	Crawfurd		Fraser, Eaton & Co.
Fransch..........	La Ville de Paris	Mariller	Frankrijk.	"
Zweedsch........	Daniel Elfstrand Persson	H. Wahlman	Nederland.	"
Deensch..........	Hindostan	Bendike	Cowes.	Wm. Mathieu & Co.

MARKTPRIJZEN

Te BATAVIA, den 7den Januarij 1859.

[illegible]	PRIJZEN		AANMERKINGEN.
	VAN	TOT	
[illegible]........	65.—	......	Zonder afdoeningen.
Cassia, Vera........	9.—	12,—	Zonder voorraad.
Cochenille........	2.—	......	id. id.
Klapper Olie........	16.—	20.—	Groote voorraad.
Gom Elastiek........	36.—	37.—	Afgedaan.
" Benzoin........	80.—	120.—	Zonder afdoening.
" Dammar........ ℔ pic.	25.50	......	Verkoopen.
Gutta Percha........	......	......	Schaarsch.
Rotting, Banjermassing........	10.50	11.—	Zeer gewild.
" Padang........	7.—	8.—	Met weinig voorr.
Foelie N°. 1........	50.—	65.—	Gewild.
Huiden, Koe........	3.—	4.—	Naar kwaliteit.
" Buffel........	3.25	4.—	id.
Kruidnagelen........	......	......	Geene voorraad.
Koffij, Java........	32.—	......	id.
" Padang........	32.—	33.—	
Notenmuscaat No. 1 Rencoel	85.—	90.—	Verkoopen.
Peper, zwarte........	21.50	22.50	Gewild.
" witte........	38.—	......	Niet aan de markt.
Sapanhout, Manilla in Entrep.	6 —	......	Afgedaan.
" Java........	5.—	......	Lusteloos.
Suiker No. 16........	18.—	......	Afgedaan.
Rijst, Indramaijoe met zakken.	6	......	Zonder voorraad.
" Witte Batavia 1e kwalit.	140.—	150.—	Schaars.
" " " 2e ,,.....	115.—	135.—	id.
" Carga........	100.—	......	Flaauw.

Vrachten.

De voorraad scheepsruimte is nog aanzienlijk, zonder verbetering in vracht prijzen. In de afgelopene maand hebben de volgende transactien plaats gevonden:

Ardjoeno, werd door de N. H. M. opgenomen @ *f* 42,50 ℔ last naar Nederland; en de *Abel Tasman* @ *f* 42,50 voor Suiker, van Samarang en Soerabaija, en *f* 65,— voor Arak alhier naar Rotterdam. *Cornelia Hendrika*, vervolgd de reis naar Amsterdam, met lading van Japan. *Mauritius* (Fr.) werd opgenomen @ 45 francs ℔ toneau, voor een gemengde lading; hier en te Padang te laden naar St. Nazaire. *Princes Charlotte*, in lading naar Japan. *Achilles*, (Eng.) in lading naar Sydney. *Cornelis Smit*, opgenomen voor Rijst van Indramayo en Pamanoekan naar hier. *Lismoyne* (Eng.) laadt voor Groot Brittanie. *Princes Amalia*, in lading naar Rotterdam. *Prins Oscar* en *Emma* (Zw.) bevracht @ $ 1,10/. ℔ ton voor Suiker, naar Zweden. *Manila* (Hamb.) £ 1,15/. voor Suiker, naar Cork om orders. *Ellen Rodger* (Eng.) vervolgd de reis naar Singapore & China, na gelost te hebben. *Sydney* (Eng.) 345 ton, werd te Soerabaija opgenomen @ $ 3000,— naar Amoy. *Courser* (Eng.) van China bestemd naar Melbourne met Thee, arriveerde alhier met schade, en afgekeurd. *L. A. Bäng* (Zw.) werd in Europa bevracht, en laadt voor Zweden. *Benjamin* (Fr.) bevracht @ 50 francs ℔ tonneau naar Havre; voor de lading van de *Albert Cézard*, *Margaretha Simonetta*, door de N. H. M. opgenomen, @ *f* 12,500,— in eens, van hier naar Padang en Amsterdam. *Augusta May*, (Eng.) 393 ton, £ 2 ℔ ton Thee; ex *Courser* afgekeurd) van hier naar Melbourne, en £ 1.10 voor Suiker te Samarang; met 5/ extra, als naar Adelaide of Sydney, *Heather Bell*, (Eng,) £ 1.1/. ℔ ton voor eene lading Rijst, naar eene haven in Groot Brittanie; of £ 1.5/, naar de Continent hier te laden naar Cowes om orders, *Catharina Maria* verkreeg *f* 2,500,— 's maands van hier naar Padang, Pondicherry en terug.

De *Ouderkerk a/d Amstel*, *Neptunus*, *Waterloo*, *Wilhelmina Lucia*, *Landbouw*; *Jedo*, *Ferdinandina Emma*, *Susanne*, *Ternate*, *Tagal*, *Willem III*, *Elisabeth*, *Noord Brabant*, *President van Rijckevorsel*, *Cheribon Alblasserdam*, *Electra*, *Susanna Elisabeth*, *Stad Middelburg*, *Johanna* & *Geertruida*, *Acadia* en *Argo* zijn door het Gouvt. opgenomen, voor de Expeditie naar Boni, en de *Louise* en *Laurens Koster* naar Bali. De *Koerier*, *Welvaart*, *Almelo*, *Java's Welvaren*, *Valparaiso*, *Cornelia* & *Geertruida*, doen kustreizen.

De *Selma* (Zw.) *Jan van Galen* en *Bezoekie*, laden voor eigen rekening. *Oxus* (Eng.) arriveerde alhier, onder charter, en vertrok naar Makassar.

De volgende schepen zijn nog disponibel:

Nederlandsch. *Baltimore*, *Delfshaven*, *Philips van Marnix*, *Vijf Gebroeders*, *Eensgezindheid*, *Ida Elisabeth*, *Jan Schouten*, *Prins Frederik der Nederlanden*, *Eva Johanna*, *Allegonda Java*, *Beatrix*, *Delft*, *Eersteling*, *Odilia Margareta*, *Stad Schiedam*, *Willem de Eerste*, *Beurs van Rotterdam*, *Henriette*, *Everdina Elisabeth*, *Haemstede*, *Constantia*, *den Elshout*, *Prins van Oranje*, *Fortuna*, *Jacob*, *Twee Cornelissen*, *Johanna Christina*, *Louis Meijer*, *Niemoland*, *President Plate*, *Souburg*, *Voorwaarts*, *Jeanette* & *Agatha*, *Catharina Maria*, *Zeelandia*, *Drie Vrienden*, *Elvina Maris*, *Christiaan Louis*, *Jonkheer Mr. van der Wal van Puttershoek*, *Oost India Packet*, *Pantalon*, *Zaanstroom*, *Constance*, *Hebe*, *Jacobus*, *Margaretha Simonetta*, *Johanna Maria Christina*, *Stad Nijmegen*, *Ary Scheffer*, *Vrijhandel*, *Riebeeck*, *Karel August*, *Adèle*, *Valparaiso*, *Joan Jacob*, *Zephir*, *Almonde*, *Ferdinand en Louis*, *Almonde*, *Columbine*, *Helmers*, *Thetis*, *Walcheren*.
Eng. *Vernon*, *Princess*, *Ravensworth*.
Zw. *Diadem*, *Syd Polen*, *Oscar*, *I.*
Hamb. *Neumuhlen*, *La Rochelle*, *Congo*.
Amer. *Robert Patten*, *R. B. Forbes*.
Oldenb. *Œolus*.
Bremen. *Concordia*.

Riebeeck, *Twee Anthonijs*, *Amboina*, *Kinderdijk*, (Ned.) en *La Rochelle* (Hamb.) [illegible] in reparatie. *Ocean*, (Brem.) en *Vernon* (Eng.) zijn te koop. *Adolf van [illegible]*, zal te Soerabaija op vendutie verkocht worden. De *Anna Paulowna* is [illegible].

De *Albert Cezard* (Fr.) met eene volle lading bestemd naar Havre, heeft tusschen [illegible] en hier gestoten, moet alhier lossen en repareren.

MAK ASSER, 23 December 1858.

Koffij gezocht. De aanvoeren van Bonthain en Sinjoe is @ *f* 29,— verkocht. Thans voorraad.
Schildpad en Paarlemoer niet voorhanden.
Getah Percha niet aangevoerd.
Notenmuskaat idem.
Timor Was 1ste soort nominaal @ *f* 115,— een aanvoer van 160 picols afgedaan toe geheimen prijs, vermoedelijk *f* 110.—.
Timor Sandelhout *f* 18,— @ *f* 20,—, 300 picol nog aan de markt.
Rijst op dezelfde prijs.
Bindrotting 1000 picols aangevoerd van Koetie en @ *f* 5,— afgedaan.
Gambier *f* 10,— @ *f* 11 ℔ picol. Aanvoeren worden te gemoet gezien.
Opium 20 kisten aangevoerd. De prijs van *f* 2500 is niet meer te bedingen en verwacht men een teruggang in prijs.
Vrachten. De schepen *Tell*, *Horatio* en *l'Amitié* hebben nog geene lading kunnen bekomen.

HANDELSBERIGTEN.

Aan- en Uitvoer te **Batavia** *van den* 31 *December* 1858 *tot en met den* 7 *Januarij* 1859.

Aanvoer.

Van China per Eng. bark *Courser*, gez. Cowee, agt. Morgan, Melbourn en co.

5839 kn. thee, *Order*.

Van Glasgow per Eng. schip *Ellen Rodger*, gez. Kray, agt. Martin, Dyce en co.

160 tonn. barlart ijzer, 40 coll. verf, 58 do. touwwerk, 3 do. zadelwerk, 380 md. aardewerk, 560 coll. manufact,, *Agenten*.
5569 stav. ijzer. 298 coll. manufact., *Pitcairn, Syme en co.*
32 coll. manufact., *Borneo C. Limited.*
47 coll. manufact., *Maclaine, Watson en co.*
3 coll. machinerien, 5 do. beschuit, *Morgan, Melbourn en co.*
4 coll. manufact., 6 do. garen, *Hunter, Houghton en co.*
20 coll. manufact., *Burt, Myrtle en co.*
182 coll. manufact., 14 do. koopmanschappen, *Adam en co.*
9 coll. manufact., *Gray*.
27 coll. manufact., *Order*.
2 coll. zakken, *van Slooten, Morgan en co.*
124 coll. diversen, *voor Singapore*.

Van de Kaap de Goede Hoop per Zw. schip *Emma*, gez. Nordwoll, agt. J. Cezard en co.

3685 stav. ijzer, *Agenten*.

Van Nederland per Ned. schip *Johanna Maria*, gez. Dam, agt. J. Cezard en co.

200 vs. boter, 1 kt. borstelwerk, *Landberg, Bezoet de Bie en co.*
100 kn. champagne, *Gumprich en Strauss.*
11 kn. papier, *Lange en co.*
130 hammen, *Schimmelpenninck en co.*
20 bn. zakken, *Andreas en co.*
8 kn. manufact., *Pandel en Stiehaus.*
52 kn. wijn, *van den Biesen en Modderman.*
100/m. steenen, *N. H. M.*

Van Bombay per Eng. schip *August May*, gez. Banks agt. Adam en co.

3126 md. dadels, 144 ks. rozijnen, 19 do. rozenwater, 16 zakk. amandelen, *Johan.*
2126 zakk. dadels, 20 kn. rozenwater, 50 md. uijen, 50 md. aardappelen, 20 schilderijen, 1 harmomica, *Gaspers en co.*

Van China per Bremer bark *Concordia*, gez. Wessels, agt. Busing, Schröder en co.

2191 coll. Chin. goederen, 2400 ps. steenen, 9775 do. bloempotten, 4000 pakk. aardewerk, *Oeij Intjeng.*

Van Padang en Bencoelen per N. I. stoomb. *Batavia*, gez. Neijts, agt. W. Cores de Vries.

2 vn. vleesch, 3 kn. wijn, 2 md. min. water, 4 keld. genever, 3 vs. boter, 4 do. spek, *Order*.
9 kn. provisien, *Agenten*.
470 pic. koffij, *Abeelen, Dennison en co.*
28 pic. benzoin, 4 do. was, *Lim Hoa.*
49 pic. benzoin, *Lie Tjoeliong.*
45 pic. benzoin, *Purvis en co.*
17 pic. tabak, 55 do. notenmuskaat, 35 do. dammer, 6 do kalk, *Abdul Kaum.*
23 pic. tabak, 14 do. dammer, *Pas.*
12 pic. was, 10 do. foelie, 10 do. gomelastiek, 6 do. kalk, 16 do. tabak, 50 do. noten, 70 do. kurkema, 40 do. triepang, 48 do. dammer, 100 do. zw. peper, *Oeij Soe jseng.*

Uitvoer.

Naar Soerabaija en Boni per Ned. schip *Wilhelmina Lucia*. gez. Poolman, agt. B. Kopersmit en co.

2 vn. boter, *Gezagvoerder*.
5 vn. spek, *Maclaine, Watson en co.*
2 vn. spek, uit entrep. *Batenburg en co,*

Naar Samarang en Boni per Ned. schip *Johanna Geertruida*, gez. Flens, agt. Maclaine, Watson en co.

80 led. leggers, 6 vn. brood, uit entrep. *Agenten.*
70 led. leggers, eenige gouv. goederen, *Gouvernement.*

Naar Nederland via Pecalongan per Ned. schip *Jan van Galen*, gez. de Boer, agt. van Ommeren, Rueb en co.

411 pic. rijst, 99 do rotting, 40 arak leggers, *Agenten.*

Naar Japan per Hamb. bark *Schiller*, gez. Stoffels, agt. Pandel en Stiehaus.

270 kn. koopmanschappen, 10 vn. teer, 20 do. hagel, 156 ps. lood, 165 vs. spijkers, 148 pakk. touwwerk, 73 kn. manufact., 19 bn. do. 2 kn. cognac, *Aan boord gebleven lading van Hamburg.*
25 pic. rotting, 4 kn. provisien, 1 do. lederwerk, 1 do. barometers, 1 do. schilderijen, 1 do. hoorns, *Agenten.*
1 kt. rood katoen, 1 baal laken, 1 do. halflaken, 10 do. drills, uit entrep. *C. Bakre en G. Kinder.*
200 pic. sapanhout, uit entrep. *Borneo C. Limited.*

Naar Nederland via Pasoeroean per Ned. schip *Eva Johanna*, gez. van Bochove, agt. J. Cezard en co.

200 pic. rotting, 550 do. tin, *N. H. M.*
6 vn. spek, uit entrep. *Agenten.*

Naar Samarang en Boni per N. I. bark *Ferdinandina Emma*, gez. Tange, agt. E. Moormann en co.

100/m. steenen, 50 md. bier, *Aan boord gebleven lading.*
20 led. vaten, *Agenten.*

Naar Zweden via Soerabaija per Zw. bark *Prins Oscar*, gez. Oberg, agt. Paine, Stricker en co.

2701 pic. suiker, *Agenten.*

Naar Nederland per Ned. bark *Javaan*, gez. Munnix, agt. B. Kopersmit en co.

3060 ℔ indigo, *van den Broek en Veeckens.*
2019 ℔ indigo, 520 ps. koehuiden, 4 coll. diversen, 10 catt. peper, 1 horologie en ketting, 12 kn. anijs olie, 13 do. cassia do. 140 pic. kadranghout, 7 do. gutta percha, *Agenten.*
884 pic. koffij, 125 do. rotting, 7796 do. suiker, *O. I. M. v. Adm. en L.*
69 pic. gomelastiek, 50 do. gomdammer, *Borneo C. Limited.*
3 coll. passagiers goederen, *Busing, Schröder en co.*
399 pic. thee, *N. H. M.*
1000 pic. suiker, *John Pryce en co.*
2 ks. diversen, *H. M. van Dorp.*

Aan- en Uitvoer te **Samarang** *van den* 2 *tot en met den* 30 *December* 1858.

Van Banjermassing per N. I. brik *Ra datul Djenah*, gez. Hadjie Mohomat Said.

21298 boss. bindrotting, 5270 ps. kadj. matten, 8 pic. gutta percha, *Order.*

Van Batavia per Ned. schip *Welvaart*, gez. J. N. Mooi.

100,000 st. metselsteenen, *N. H. M.*

Van Nederland over Batavia per Ned. schip *Senior*, gez. K. J. Swart.

Zie Uitvoer te Batavia Java-Bode dd. 18 December 1858 No. 101.

Van Nederland over Batavia per Ned. bark *Anna*, gez. J. H. Dabroek.

Lading van Batavia.

128 coll. gouv. goederen, *Gouvernement.*
1 koffer en 1 kt. speelgoed, *Dorrepaal en co.*
en andere lading van Batavia Bestemd voor Soerabaija.

Van Banjermassing per N. I. schip *Gana Salim*, gez. Sech Abdul Rachman Bakir.

3003 ps. rottingstokken, 12600 do. kadj. matten, *Gezagvoerder.*

Van Batavia per N. I. bark *Fathul Hair*, gez. Sech Mohamat bin Oembarak Bahaloan.

5 kn. papier, uithangbord, *de Groot, Kolff en co.*
10 ks. likeuren, *F. A. Pringiers.*
25 kn. champagne, 10 do. rhijnwijn, uit entrep. *van Maanen en co.*
5 kn. doeken, *MacNeill en co.*
37 kn. lijnwaden, *N. H. M.*
210 ps., 27 stell. en 5 corg. Palemb. houtwerk, 22 pic. oud koperwerk, *Said Aloewie bin Djen Segaf.*
16 kn. Eur. lijnwaden, *Sech Achmat Bakar.*
2 kn. zijden sarongs en batik slendangs, *Said Aboebakar Juffrie.*
20 kn. Eur. lijnwaden, *Kat Lak.*
24 kn. Eur. lijnwaden, *Tan Hian.*
2 ps. oliph. tanden, *Gezagvoerder.*
15 kn. bladkoper en 30 bn. drills, *Order.*

Van Nederland over Batavia per Ned. bark *Laura en Adèle*, gez. H. van Noël.

Zie Uitvoer te Batavia Java-Bode dd. 22 December 1858 No. 102.

Van Nederland over Batavia per Ned. bark *Provincie Drenthe*, gez. H. Beckering.

Zie Uitvoer te Batavia Java-Bode dd. 22 December 1858 No. 102.

Van Nederland over Batavia per Ned. bark *Schuringa*, gez. H. O. Engelsman.

Zie Uitvoer te Batavia Java-Bode dd. 29 December 1858 No. 104.

Van Rotterdam per Ned. bark *Valparaiso*, gez. E. J. Kok.

80,000 ps. metselsteenen, *N. H. M.*
8 kn., 2 vn. koopmanschappen, 47 kn., 30 bn. manufact., 5 oxh. wijn, 1 kt. vruchten op brandewijn, 1 do. piano, 1 do. diversen, 6 vs. haring, 250 do. boter, 1 verzegeld doosje, *Dorrepaal en co.*
7 kn., 1 vt. provisien, 10 vs. boter, 3 kn. bier, *H. F. Morbotter.*
200 keld., 5 legg. genever, *Soesman en co.*
19 kn., 3 bn. koopmanschappen, 1 monster pakje, *Thooft en co.*
5 kn. manufact., *C. Damnitz en co.*
20 bacees tin platen, 300 keld. genever, *van den Broek en Veeckens.*
10 bn. koffijzakken, *Salomonson en Meijer.*
3 kn. wijn, *J. L. van Gennep.*
1 kt. karpet. *M. S. Pino.*
2 kn. piano, *J. Borel.*
1 kt. wijn, *W. de Vogel.*
200 kn. calicots, 130 bn. drills, 300 vs. boter, 300 hammen, 40 ps. gez. vleesch, 10 kn. geslagt, 1 saucijs de bologne, 30 kn. provisien, 2 do. kleedingstukken, 3 do. kramerijen, 30 do. meubelwaren, 4 do. spiegels, *van Maanen en co.*
8 kn. koopmanschappen, *B. Kopersmit en co.*
1 kt. koopmanschappen, *Roveroy van Nieuwaal.*
263 kn., 1 bl. koopmanschappen, 2 ks., 3 pakk. monsters, 4 vs. hagels, 50 do. haring, *J. Hijmans en co.*
28 kn. papier, *Gouvernement.*
1 kt. diversen, *H. N. Grobee.*
100 vs. boter, 40 kn. en vs. koopmanschappen, 1 kt. haring, 2 kruiwagens, 1 kt. portretten, 1 do. boeken, 4 do. rood koper, 2 vn., 2 kn. diversen, 1 kt. staalwaren, 2 do. porcelein, *Order.*

Van Padang per N. I. bark *Padang Pandjang*, gez. J. Worthington.

Lading van Padang.

154 pakk. cassia, 1 kt. kamfer, 116 pic. benzoin, 4 do. was, 84 do. zw. peper 18 doz. messen, 1 pic. valsche coralen, *Order.*

Uitvoer.

Naar Singapore per N. I. schoener *Bientang Toedjoe*, gez. C. F. Beasley.

812 pic. rijst, 99 do. roode en witte katjang. 3 cod. Java tabak, *Tan Tjongtoan.*
19 kn. vogelnestjes, *Koe Samijo.*
2 cod. Java tabak, *Kwik Waij Djien.*
5 cod. Java tabak, *Thee Sietiong.*

Naar Singapore per N. I. bark *Salim*, gez. Hamit bin Achmat Segaf.

1344 pic. rijst, 90 do. groene katjang, 49 cod. Java tabak en 6 do. sarongs e kleedjes, *Yap Toenhan.*
50 pic. gutta percha, *Said Aloewie bin Djen Segaf.*

Nederland over Soerabaija per Ned. bark *S. van Heel*, gez. D. H. Dietz.

Lading voor Nederland.

3000 pic. gouv. koffij, 130 boss. bindrotting, *N. H. M.*

Lading voor Soerabaija.

4 kn. goederen, *J. G. Rameau.*
1 kt. kain pandj., en hoofddoeken, *H. Borel.*

Naar Nederland over Soerabaija per Ned. schip *Anna*, gez. J. H. Dabroek.

Lading voor Nederland.

140 pic. bindrotting, *N. H. M.*

Lading voor Soerabaija.

112 coll. gouv. goederen, *Gouvernement.*

Naar Nederland per Ned. bark *Ardjoeno*, gez. J. F. Rapp.

265 pic. bindrotting, *N. H. M.*

Naar Nederland per Ned. schip *Aria*, gez. Molenaar.

4263 pic. suiker, 5452 do. koffij, 50 do. bindrotting, *N. H. M.*

Naar Kottee per N. I. bark *Kaliemantan*, gez. Lie Oentat.

9 pic. Java ijzerwerk, 1 do. koperen gong, 6000 zilv. munt, *Gezagvoerder.*

Naar San Francisco over Soerabaija per Chili schip *Mercedes*, gez. A. Lof.

1498 pic. koffij, *Wermuth en co.*

Naar Nederland per Ned. schip *Julia*, gez. A. van der Kolff.

2999 pic. suiker, 3157 do. koffij, 2456 ℔ indigo, *N. H. M.*

Naar Nederland per Ned. schoener *Golf van Benin*, gez. L. E. Grafthuis.

4476 pic. koffij, 80 do. bindrotting, *N. H. M.*

Naar Frankrijk per Fr. schip *Albert Cezard*, gez. J. Dolu.

1800 ps. koehuiden, 7066 pic. koffij, 8917 ℔ indigo, *Dorrepaal en co.*

Aangekomen Passagiers te Batavia,

van den 5 tot en met den 7 Januarij 1859.

Met de Ned. bark Almonda, kapt. H. G. Surie, de heer G. Kaltenbach van Singapore.

Met het Fransche schip Albert Cezard, kapt. J. Dolu, de heer Cadepally van Samarang.

Met het N. I. stooms. Koningin der Nederlanden, kapt. E. Lewis, de heeren Crijstal en dochters, van der Hart, Vilkens, Meijers, Villijn, Martin, van den Broeke, van Wierent, B. Jansen, van der Arp, Taalman, Kip, Salomon, Kingdom, Taylor, van Druijman, Otto, van Heemskerk en Echtg., Mevr. Lewis en kind, Mejufvr. Franquemont, van Samarang en Soerabaija.

Met de Ned. schoen. Helmers, kapt. Messen, de heer K. Charli, van Bangkok.

Met de bark Thesis, kapt. J. Visser, de heer F. Gibbs, van Manila.

Met de Ned. bark Jupiter, kapt. Burggraaf, de kapt. der art. J. G. A. Kempees, 2de luit. der art. J. A. Scheerens, en T. Povens en 110 onder offic. en manschappen van Amsterdam.

Met het Ned. schip Jason, kapt. Lourens, de hh. C. A. D. Wierts van Coehoorn en Echtg. met 4 kinderen, Oudemans en Echtg., Wulp en Echtg., Hitz en Echtg., Bisch en Echtg. en vijf kinderen, J. F. F. Moet, P. J. [illegible] de Bie, R. J. M. Frescarode, Mr. J. G. T. Timmermans, E. de Kuijper, J. B. Jasper, J. A. Meessen, Serina en Italiens, Mevrouwen J. de Groot, Roufaer, met 2 kinderen en S. J. H. W. Jacometti, Mejufvr. J. Wulp, C. [illegible] L. A. van Noel en Strick van Wijck, benevens eenige Inl. bedienden van [illegible]terdam.

Vertrokken Passagiers van Batavia,

van den 5 tot en met den 8 Januarij 1859.

Met het Ned. Ind. stoomsschip Koningin der Nederlanden, [illegible] de heer van Heemskerk en Echtg., Mejufvr. von Franquem[illegible] naar Singapora, de heer Carvalho naar Hongkong.

SNELPERSDRUK VAN H. M. VAN DORP te [illegible]